

Міністерство економіки України

Міністерство фінансів України

Програма Розвитку ООН в Україні

**Інститут економічного прогнозування
Національної академії наук України**

Науково-дослідний економічний інститут

**Міжнародний центр перспективних
досліджень**

**Інститут економічних досліджень та
політичних консультацій**

**Державний науково-дослідний інститут
інформатизації та моделювання
економіки**

**Представництво Міжнародного
валютного фонду в Україні**

CASE Україна

Інститут еволюційної економіки

**Київського національного університету
ім. Т.Шевченка**

**Український діловий журнал
«Експерт»**

Райффайзен Банк «Аваль»

Dragon-Capital

БАТ БТА “Банк”

ТОВ «Альфа і К»

The Bleyzer Foundation

УКРАЇНА: перспективи розвитку

КОНСЕНСУС-ПРОГНОЗ

**Випуск 18,
II квартал 2008 року**

УКРАЇНА: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ (КОНСЕНСУС-ПРОГНОЗ) – видання Міністерства економіки України, яке готується Департаментом економічної стратегії за сприяння Програми Розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) в рамках Проекту “Цілі Розвитку Тисячоліття - Україна” (MDGP). Публікація стане у нагоді урядовцям, фахівцям центральних та місцевих органів виконавчої влади, науковцям, представникам громадських організацій, усім, кого цікавлять питання соціально-економічного розвитку країни, макроекономічного прогнозування.

Видання підготовлено Міністерством економіки України за підсумками щоквартального семінару з макроекономічного прогнозування, який відбувся 26 червня 2008 року. Квартальні семінари з прогнозування мають на меті підвищення якості макроекономічних прогнозів шляхом експертного обговорення (прогнозів, поточних економічних тенденцій, результатів досліджень), досягнення консенсусу щодо перспективного бачення подальших шляхів розвитку країни та обміну інформацією між основними прогнозуючими організаціями (урядовими установами, міжнародними фінансовими організаціями, науково-дослідними інститутами, аналітичними центрами, недержавними організаціями тощо).

“Консенсус-прогноз” – це усереднене значення основних прогнозних показників економічного розвитку України, які розраховані на основі експертних оцінок учасників ‘Консенсус-прогноз’ опитування. Наведений у публікації консенсус-прогноз на 2008-2009 роки розраховано на базі матеріалів, наданих експертами Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України, Інституту економіки та прогнозування НАНУ, Науково-дослідного економічного інституту, Державного науково-дослідного інституту інформатизації та моделювання економіки, Міжнародного центру перспективних досліджень, Інституту економічних досліджень та політичних консультацій, Представництва Міжнародного валютного фонду в Україні, Представництва Світового банку в Україні, Компанії CASE Україна, Інституту еволюційної економіки, Київського національного університету ім. Т.Шевченка, Українського ділового журналу “Експерт”, ВАТ БТА “Банк”, ТОВ “Альфа і К”, Dragon-Capital та The Bleyzer Foundation.

“Консенсус-прогноз” ґрунтується на консультаціях та дискусіях з експертами. Просимо звернути увагу на те, що всі прогнозні показники, надані учасниками семінару, не є офіційними прогнозами установ, а лише експертними оцінками фахівців.

Ми висловлюємо щирі подяку всім спеціалістам, які брали участь у цій роботі.

У підготовці випуску брали участь:

Людмила Хмелюк
Наталя Горшкова
Валерія Войтенко
Оксана Заворотько
Інна Ремізова
Наталія Сітнікова
Тетяна Боліла
Євген Ярмолук

Електронна версія “Консенсус-прогноз” розміщена на офіційній Веб-сторінці Міністерства економіки України у мережі Інтернет: <http://www.me.gov.ua>. Електронна адреса: khmelyuk@me.gov.ua, vvoytenko@me.gov.ua.

Контактні телефони: (044) 253-82-77, 253-83-01

При використанні матеріалів посилання на джерело обов'язкове.

© Міністерство економіки України

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ	6
СТИСЛИЙ ОГЛЯД КОНСЕНСУС-ПРИПУЩЕНЬ	17
ПРОГНОЗ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НА 2008 РІК	20
ПРОГНОЗ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НА 2009 РІК	29
РИЗИКИ НА 2008-2009 РОКИ	37
ПРОГНОЗ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НА 2010-2012 РОКИ (УСЕРЕДНЕНИЙ)	39
ТАБЛИЦІ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49

Список скорочень:

АПК	Агропромисловий комплекс
ВАТ	Відкрите акціонерне товариство
ВВП	Валовий внутрішній продукт
в.п.	Відсотковий пункт
Держкомстат	Державний комітет статистики України
ЄВРО-2012	Проведення фінальної частини чемпіонату Європи з футболу 2012 року
ЄС	Європейський Союз
ІСЦ	Індекс споживчих цін
КМУ	Кабінет Міністрів України
НБУ	Національний банк України
ОПЕК	Організація стран-експортерів нафти
ПДВ	Податок на додану вартість
ПРООН	Програма Розвитку ООН
СНД	Співдружність незалежних держав
СОТ	Світова організація торгівлі
США	Сполучені Штати Америки

РЕЗЮМЕ “КОНСЕНСУС-ПРОГНОЗ” ОПИТУВАННЯ (станом на червень 2008 року)

Прогнозні оцінки тенденцій 2008 року

За оцінками учасників “Консенсус-прогноз” семінару, темпи розвитку української економіки у 2008 році порівняно з прогнозними оцінками станом на березень майже не змінилися і становили 106%. Незважаючи на те, що даний прогноз експерти фактично здійснюють у середині року, спостерігаються суттєві розбіжності в оцінках перспектив розвитку. Так, варіація оцінок реального ВВП складає від 3,7% до 7,3%. Тобто, на думку фахівців, на сьогодні українська економіка може розвиватися за різними сценаріями, за якими можливий як розвиток кризи, так і закріплення тенденції стійкого зростання. Порівняно з попереднім консенсус-прогнозом фактично не змінилась консенсус-оцінка реального зростання інвестицій та державного споживання при збільшенні темпів приросту приватного споживання та від’ємне значення чистого експорту, що свідчить про зміну експертами прогнозів у бік підвищення ролі споживчої складової зростання в умовах незначного зменшення приросту ВВП. Зважаючи на поточну цінову динаміку, учасники семінару значно збільшили, порівняно з березневим прогнозом, свої оцінки як індексу споживчих цін (грудень до грудня) – на 7,4 в.п. до 121,5%, так і індексу цін виробників (грудень до грудня) – на 13,1 в.п. до 130,5%. Більшість експертів очікують уповільнення зростання цін у II півріччі 2008 року, що буде зумовлено розширенням пропозиції на продовольчому ринку як в Україні, так і у решті світу, та підвищенням конкуренції на внутрішньому ринку. Іншим чинником, що стримуватиме зростання цін, будуть наслідки ревальвації гривні. Зважаючи на укріплення національної грошової одиниці у травні поточного року, більшість учасників переглянули свої прогнозні оцінки обмінного курсу. Консенсусна оцінка обмінного курсу гривні до долара США на кінець року зменшилась з 5,05 грн/дол. США до 4,96 грн/дол. США. Ряд аналітиків очікують, починаючи з IV кварталу 2008 року, девальваційної динаміки обмінного курсу гривні до долара США, зважаючи на ймовірність збільшення дефіциту поточного рахунку платіжного балансу. Як і у попередніх консенсус-прогнозах, його усереднене значення збільшилось з “мінус” 8,5 млрд. дол. США, прогнозованих у березні, до “мінус” 13 млрд. дол. США. В той же час, експерти мають різні погляди щодо дефіциту бюджету (варіація значення від “мінус” 8 млрд. грн. до “мінус” 18,6 млрд. грн.). Порівняно з попереднім прогнозом усереднене значення дефіциту бюджету зменшилось (на 11,1% до “мінус” 14,4 млрд. грн.) при збільшенні консенсусних показників доходів та видатків бюджету. Крім того, за консенсус-прогнозом видатки можуть перевищити майже на 27 млрд. грн. запланований бюджетом річний обсяг, а доходна частина – отримати додатково 28 млрд. грн.

Прогнозні оцінки тенденцій 2009 року

Зважаючи на суттєве погіршення деякими аналітиками прогнозних оцінок розвитку економіки консенсусна оцінка темпів приросту реального ВВП у 2009 році порівняно з березневим прогнозом дещо зменшилась (на 0,5 в.п.) і становила 5,5% (варіація значення від 3,5% до 6,5%), хоча, більшість прогнозуючих організацій вважають, що у 2009 році економічне зростання може бути збережено на рівні 2008 року. Учасники семінару розійшлися у поглядах щодо складових економічного зростання. Так, деякі вважають, що у 2009 році, як і у 2008 році, розвиток економіки в більшій мірі визначатиметься динамікою внутрішнього споживчого попиту в умовах збільшення від’ємного внеску зовнішнього попиту та низької інвестиційної активності підприємств, інші – передбачають посилення ролі інвестиційного попиту при зменшенні внеску в економічне зростання розширення споживчого попиту домогосподарств. В основному експерти вважають, що вирішення соціальних проблем залишатиметься одним з основних пріоритетів бюджетної політики, хоча ряд прогнозистів очікує збільшення обсягу фінансування інвестиційних програм з бюджету. За прогнозами аналітиків, у 2009 році спостерігатиметься збереження високого притоку іноземного капіталу в країну, який стимулюватиметься як членством України в СОТ, так і підготовкою країни до проведення ЄВРО-2012. Консенсусна оцінка чистого притоку обсягів прямих іноземних інвестицій на 2009 рік становить 11,6 млрд. дол. США (варіація значень від 9,5 млрд. дол. США до 14,5 млрд. дол. США), що на 19,4% більше, ніж прогноз станом на березень та на 11,7% вище усередненого значення 2008 року. Експерти зійшлися у поглядах щодо продовження тенденції випереджального зростання обсягів імпорту над експортом. В той же час, за оцінками прогнозистів перспективи балансу рахунку поточних операцій на 2009 рік не є однозначними (варіація значення складає від “мінус” 27,3 млрд. дол. США до “мінус” 7,8 млрд. дол. США). Крім того, консенсусне значення зведеного сальдо платіжного балансу знаходиться на від’ємному рівні і порівняно з попередніми оцінками збільшилось (враховуючи надані учасниками семінару прогнозні оцінки усереднене сальдо платіжного балансу в 2008 році залишиться позитивним). Тобто, країна, на думку експертів, у 2009 році буде нетто-кредитором. Усереднене значення цінових індексів порівняно з березневим консенсус-прогнозом збільшилось (індексу споживчих цін (грудень до грудня) – на 2 в.п. до 112,6%, індексу цін промислового виробництва – на 2,9 в.п. до 116,3%), але загалом більшість експертів прогнозують загалом уповільнення зростання цін у 2009 році порівняно з 2008 роком.

Прогнозні оцінки тенденцій 2010-2012 років

Експерти на прогнозний період передбачають закріплення позитивних тенденцій стійкого економічного зростання. Хоча, порівняно з березневим прогнозом, консенсусна оцінка середніх темпів приросту ВВП зменшилась на 0,8 в.п. і становила 5,6% (з варіацією значення від 3,5% до 7,2%). В умовах продовження тенденції розширення споживчого попиту домогосподарств, але меншими темпами ніж у 2008-2009 роках, та зміни існуючої на даний час тенденції перевищення темпів росту імпорту над експортом, аналітики в основному очікують високого рівня інвестиційної та інноваційної активності, хоча єдиної точки зору щодо перспектив розвитку інвестиційної діяльності експерти все ж таки не досягли. Експерти в своїх середньострокових прогнозах очікують поступового уповільнення інфляційних процесів та втримання динаміки цін на рівні, що не перевищує однозначних чисел: усереднене значення індексу споживчих цін (грудень до грудня) на 2010-2012 роки в середньому становило 109% (варіація показника від 106,5% до 110%).

ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ

За підсумками травня можна констатувати, що економіка України витримала чергове підвищення ціни на газ (на 38,1%) та продемонструвала достатній запас міцності.

Сприятлива зовнішньоекономічна кон'юнктура для українських експортерів, високий рівень внутрішнього інвестиційного та споживчого попиту були визначальними факторами збереження позитивної динаміки економічного зростання.

Реальне зростання ВВП у січні-травні становило 6,4%, приріст обсягів промислового виробництва – 8% (рис. 1).

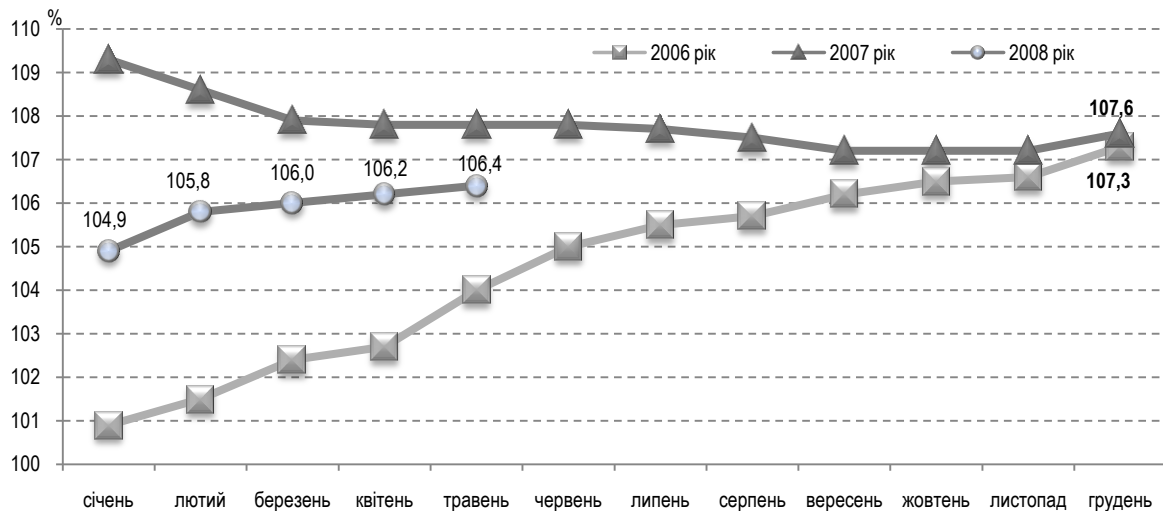

Рис. 1. Зміна реального ВВП у 2006 – січні-травні 2008 року, % до відповідного періоду попереднього року

Впродовж поточного року для вітчизняного промислового комплексу характерним є надзвичайно високі темпи зростання виробництва у видах діяльності, продукція яких має інвестиційне спрямування. В першу чергу, це машинобудування та виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції, темпи приросту яких за підсумками 5 місяців становили 31,1% та 17,3% відповідно.

Високий приріст машинобудівної промисловості свідчить про розвиток функціонально нової структури промислового виробництва (а саме про якісні зміни у структурі промислового виробництва у бік більш наукоємної, інвестиційноспрямованої продукції), яка починає характеризувати вітчизняний промисловий комплекс з позитивного боку. Збільшення обсягів виробництва машин та устаткування на 16,7%, а також транспортних засобів та устаткування – на 42,7% є наслідком динамічного розширення попиту як з боку вітчизняних підприємств, так і підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на зовнішніх ринках.

Зростання хімічної та нафтохімічної промисловості (7,4%) було забезпечено розширенням ємності внутрішнього ринку та сприятливої зовнішньоекономічної кон'юнктури. Враховуючи найбільшу залежність даної галузі від ціни імпортованого природного газу, динаміка її виробництва стала індикатором здатності національної виробничої системи адаптуватись до нових цінових параметрів.

Продовжується тенденція прискорення темпів зростання обсягів металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів (на 3,1% за січень-травень проти 2,3% у січні-квітні), що свідчить про вихід металургійної галузі на траєкторію стабільного зростання і є запорукою динамічного розвитку суміжних видів промислової діяльності у наступні періоди.

Високими темпами зростала валова додана вартість у торгівлі (за січень-травень на 15,8%) та транспорті та зв'язку (на 7,9%), що відбувалось за рахунок збільшення попиту з боку основних галузей-споживачів послуг цих видів економічної діяльності (харчової, хімічної промисловості, металургії, машинобудування та добувної промисловості) (рис. 2-4).

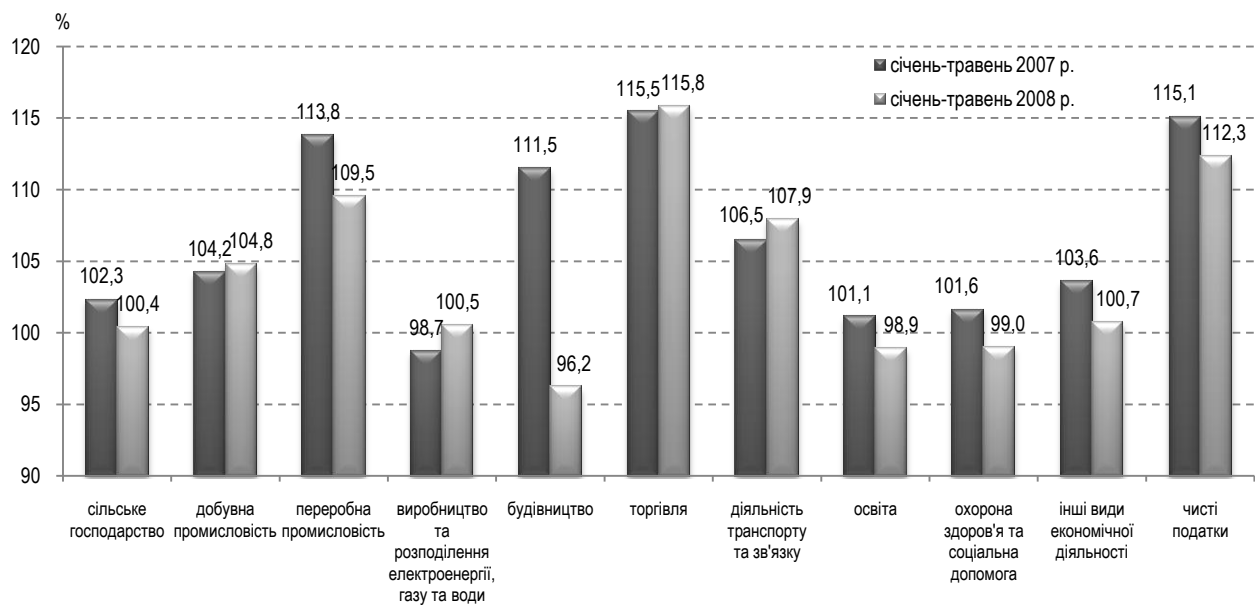

Рис. 2. Зміна реального ВВП за видами економічної діяльності за січень-травень 2007-2008 років, % до відповідного періоду попереднього року

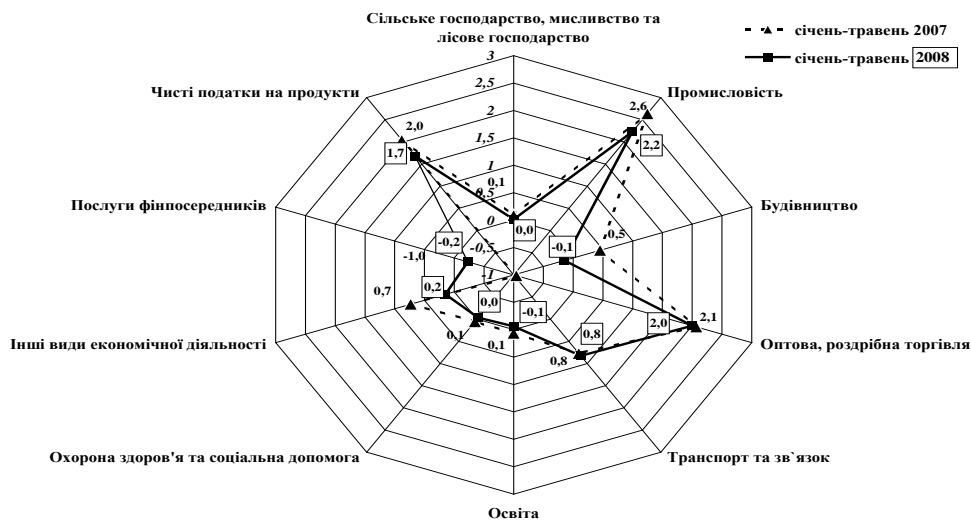

Рис. 3. Внески видів економічної діяльності до загального приросту ВВП за січень-травень 2007-2008 років, в.п.

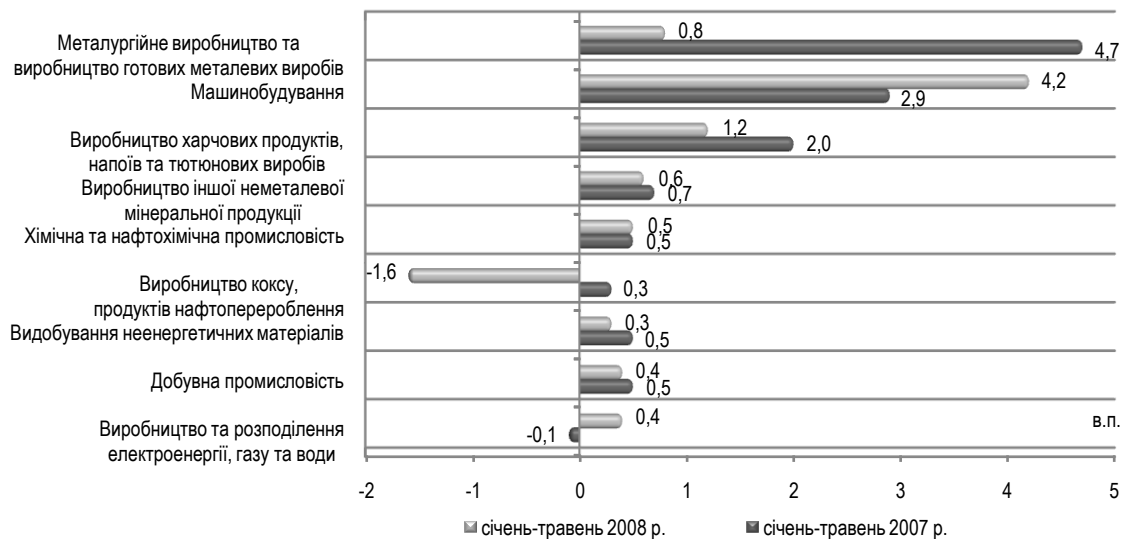

Рис. 4. Внески галузей у зростання промислового виробництва за січень-травень 2007-2008 років, в.п.

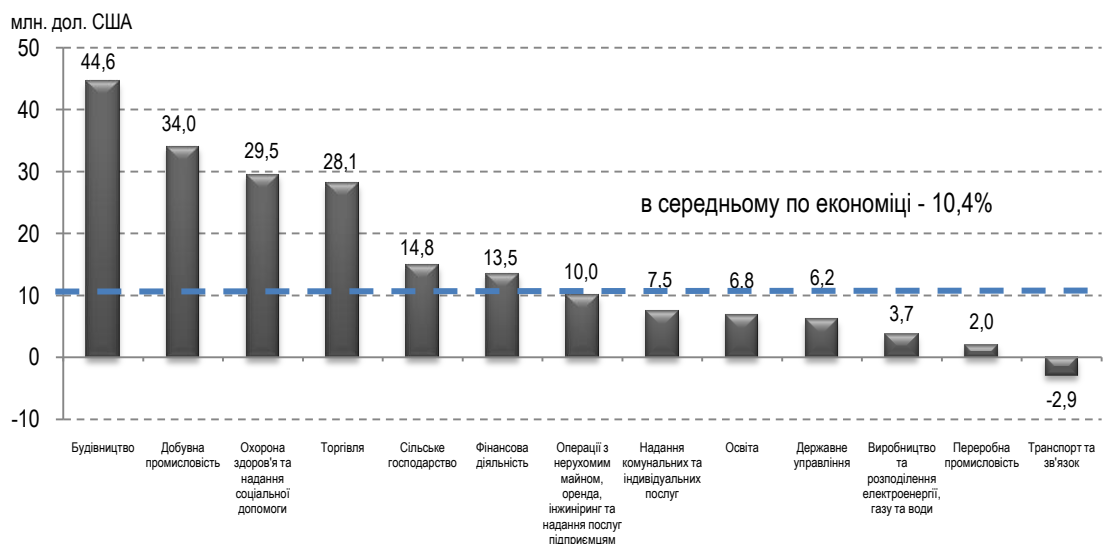

Рис. 5. Реальний приріст інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності за січень-березень 2008 року, % до відповідного періоду попереднього року

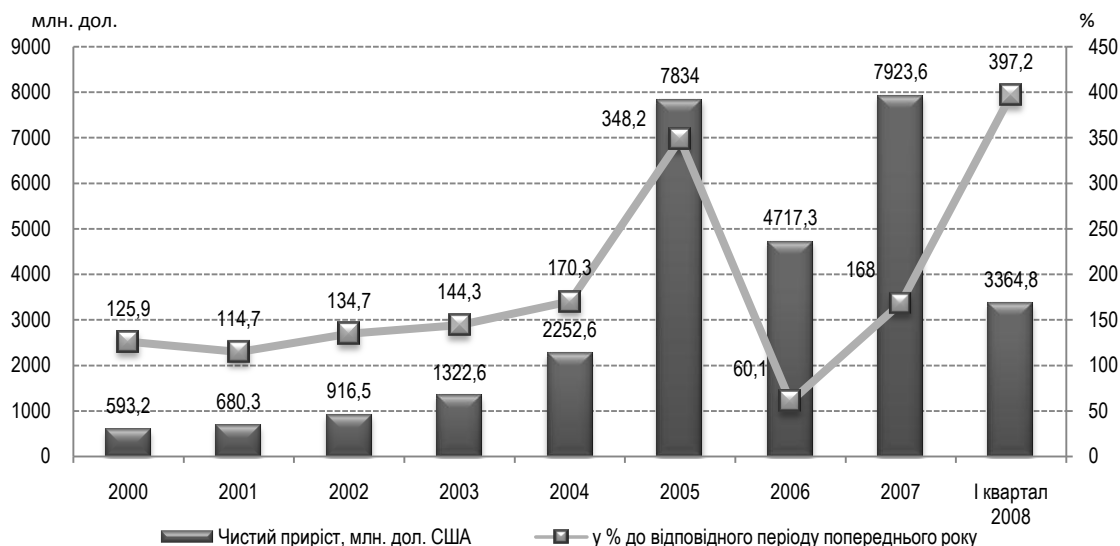

Рис. 6. Обсяг та зміна чистого приросту прямих іноземних інвестицій у 2000 - I кварталі 2008 року (дані Держкомстату), млн. дол. США та % до відповідного періоду попереднього року

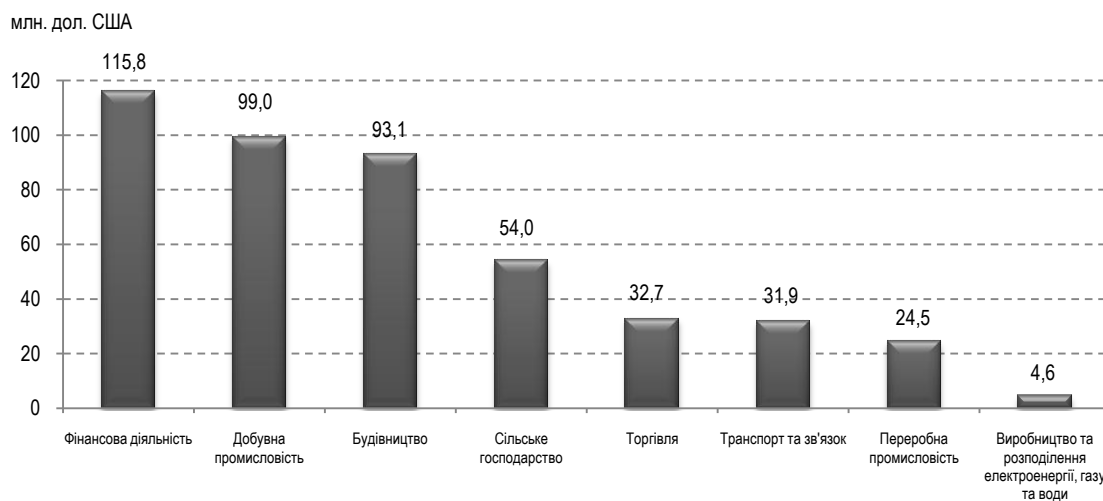

Рис. 7. Приріст прямих іноземних інвестицій за видами економічної діяльності, % до відповідного періоду попереднього року

Поряд з позитивною динамікою розвитку економіки спостерігалось збільшення прибутковості виробництва.

У січні-квітні підприємствами було отримано прибутку на 56,6% більше, ніж за відповідний період 2007 року в умовах збільшення частки прибуткових підприємств у загальній кількості підприємств (з 63,2% у січні-квітні 2007 року до 64,1% у січні-квітні 2008 року). Обсяг фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування на 59,4% перевищує цей показник за січень-квітень 2007 року.

Враховуючи, що прибуток є основним джерелом фінансування інвестицій, відбулось подальше розширення інвестиційних процесів, які є основою довгострокового зростання та підвищення конкурентоспроможності країни. Так, за підсумками I кварталу інвестиції в основний капітал реально збільшились на 10,4% (рис. 5). Частка власних коштів підприємств та організацій в фінансуванні інвестицій в основний капітал залишилась на значному рівні – 59,6% від загального обсягу (рис. 8).

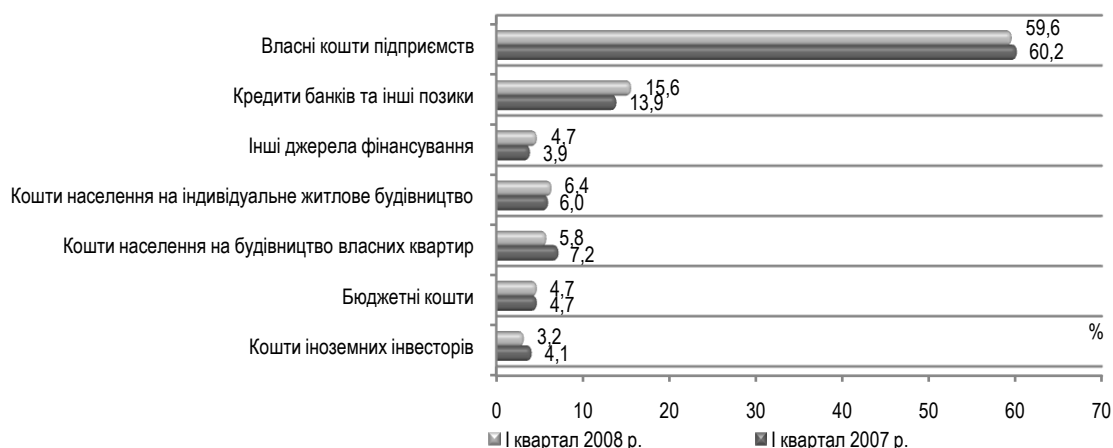

Рис. 8. Структура інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування за січень-березень 2007-2008 років, %

Іншим джерелом росту інвестицій виступають зростаючі обсяги кредитів. У січні-травні вони збільшились на 17 відсотків. При цьому, частка кредитів у фінансуванні інвестицій зросла і становить за підсумками I кварталу 15,6% проти 13,9% у відповідному періоді попереднього року.

Також, в цьому році економіка України залишалась привабливим об'єктом капіталовкладення і для іноземних інвесторів. Так, приріст сукупного обсягу іноземного капіталу в економіці країни склав 3364,8 млн. дол. США (за даними Держкомстату), що майже у 4 рази більше приросту за відповідний період попереднього року (рис. 6, 7).

Важливим фактором росту у цьому році залишається активне розширення споживчого попиту домогосподарств, динаміка якого формується під впливом дії прискореного зростання реальної заробітної плати (на 11,9% у січні-квітні 2008 року, що відповідає рівню показника аналогічного періоду 2007 року) та реального наявного доходу населення (на 17,7% проти 10,5% у січні-квітні 2007 року) (рис. 9).

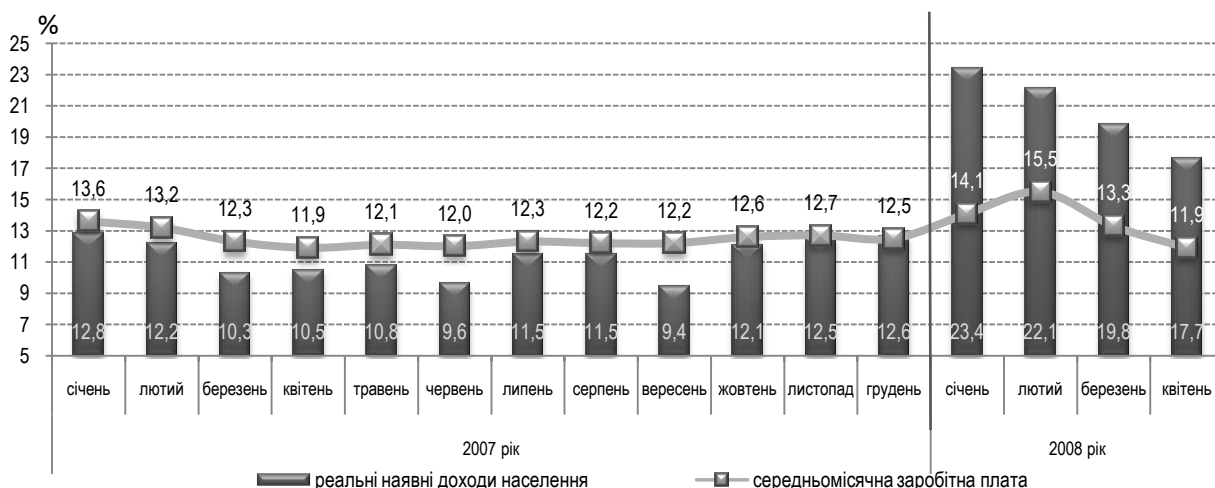

Рис. 9. Приріст реальних наявних доходів населення та середньомісячної заробітної плати у 2007 – січні-травні 2008 року, кумулятивно, % до відповідного періоду попереднього року

Зростання доходів населення відбувалось як за рахунок динамічного зростання доходів від трудової діяльності, так і за рахунок збільшення соціальної допомоги та інших соціальних трансфертів, здійснення грошових компенсаційних виплат громадянам по знеціненню грошовим заощадженням, збільшення пенсій окремим категоріям громадян та стимулювання зростання зайнятості (рис. 10).

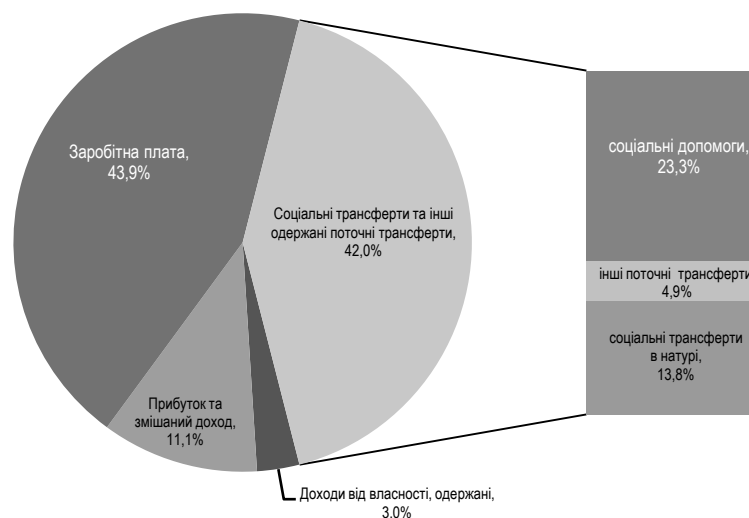

Рис. 10. Структура доходів населення України у січні-квітні 2008 року, %

Щодо зовнішнього чинника, то як вже зазначалось, економічне зростання відбувається на тлі сприятливої зовнішньої кон'юнктури (рис. 11). Як результат, обсяг експорту товарів зріс на 30,9%, що було забезпечено збільшенням вартісних обсягів продукції металургійної промисловості (на 33,3%), машинобудівної (на 44%), агропромислового комплексу (на 23,7%) та хімічної промисловості (на 21,2%).

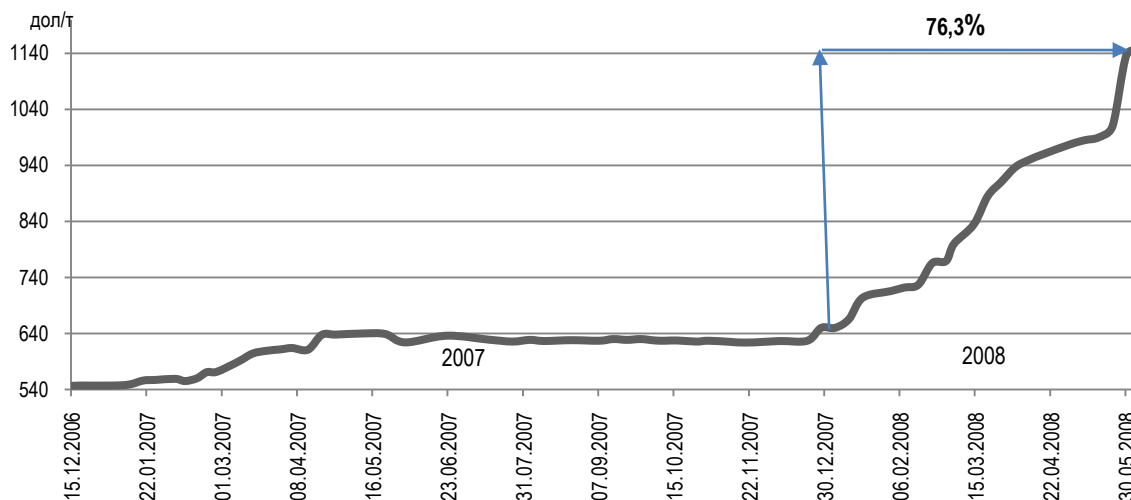

Рис. 11. Динаміка середніх цін на чорний прокат за 8 регіонами світу, дол. США за тону

У січні-квітні спостерігалось збереження високої динаміки приросту доходів бюджету (реальне зростання доходів зведеного бюджету становило 15,3%), що пов'язано зі зростанням прибутків підприємств, обсягів імпорту та платоспроможного попиту населення.

Реальний приріст видатків зведеного бюджету, порівняно з січнем-квітнем 2007 року, становив 20,7%. В умовах проведення політики держави, спрямованої на поліпшення соціальних стандартів населення у структурі видатків зведеного бюджету збільшилась частка видатків соціального спрямування (освіту, охорону здоров'я, соціальний захист та соціальне забезпечення, фізичний та духовний розвиток) з 61,9% у січні-квітні 2007 року до 62,7%, у т.ч. видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення – на 2 в.п. до 28,6% від загального обсягу видатків.

Профіцит зведеного бюджету у січні-квітні становив 5,4 млрд. грн., або 2% ВВП (рис. 12).

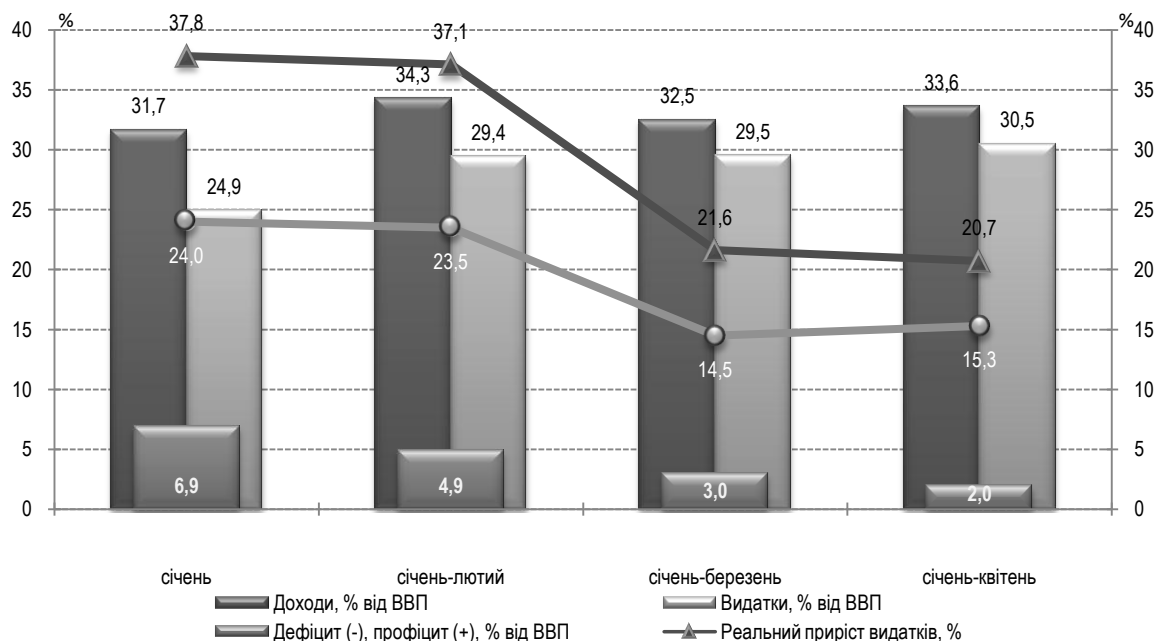

Рис. 12. Динаміка основних показників зведеного бюджету

Офіційний курс гривні відносно долара США протягом січня-квітня залишався стабільним. 22 травня НБУ було ревальвовано офіційний курс гривні відносно долара США – на 20 коп., або 4% (з 5,05 грн./дол. США до 4,85 грн./дол. США). З 30 травня офіційний курс було встановлено на новому рівні – 4,852 грн./дол. США. (рис. 13).

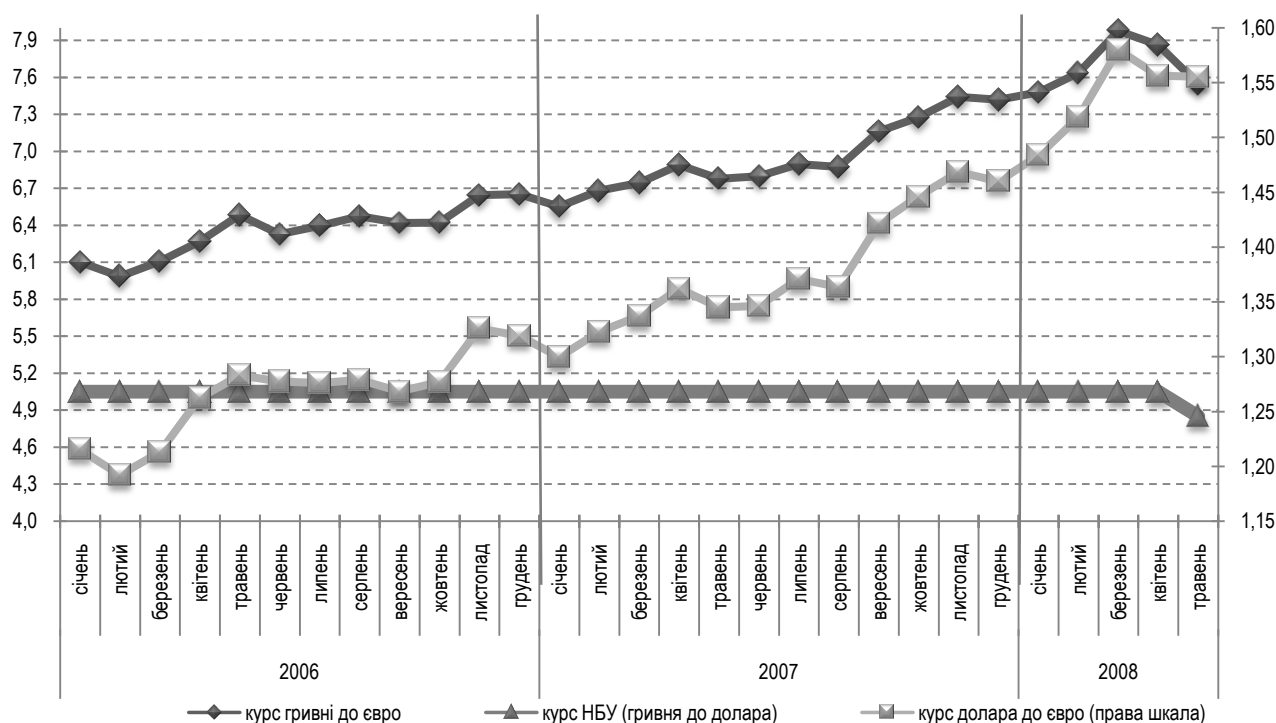

Рис. 12. Динаміка курсу гривні до долара США та до євро у 2006 – січні-травні 2008 року

Відносно євро гривня девальвувала на 1,7% до 7,55 грн./євро на кінець травня, що відповідало динаміці долара до євро на міжнародних валютних ринках та посилювалось ревальвацією гривні відносно долара США на вітчизняному ринку. Міжнародні валютні резерви протягом січня-травня зросли на 1,95 млрд. дол. США та на кінець травня становили 34,41 млрд. дол. США (рис. 14).

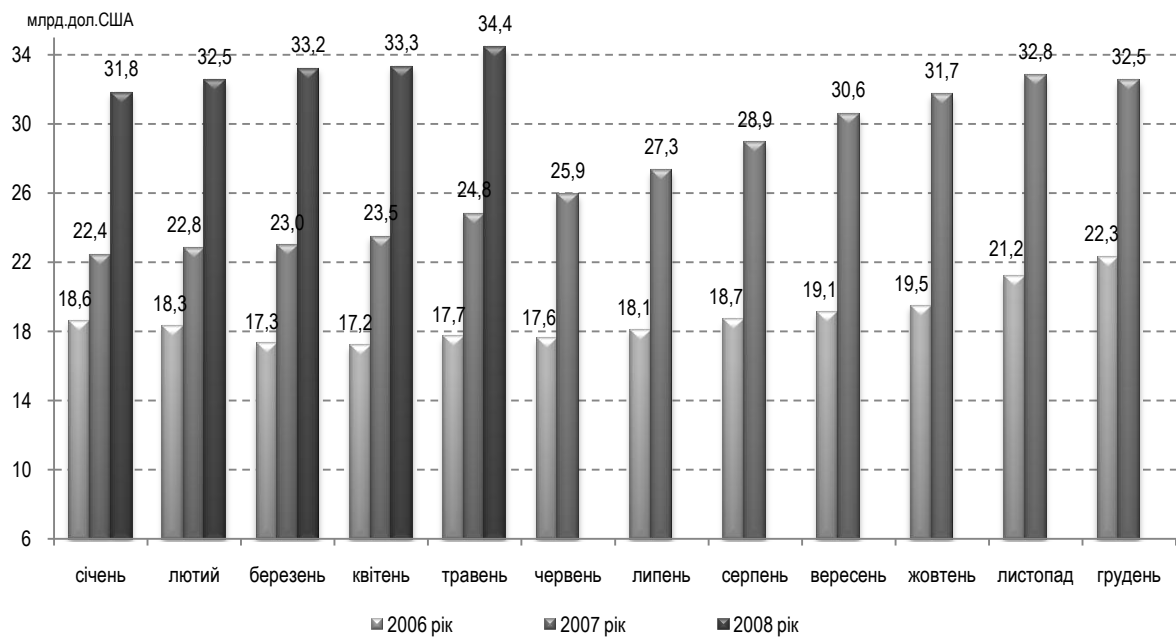

Рис. 14. Динаміка міжнародних валютних резервів у 2006 – січні-травні 2008 року, млрд. дол. США

У цілому результати розвитку економіки у січні-травні поточному року були позитивними. Проте на даний час сформовано ряд негативних тенденцій, які закладають ризики щодо макроекономічної стабільності в країні та відповідно збереження тенденції високого зростання української економіки в майбутньому.

По-перше, спостерігається висока інфляційна динаміка. В цілому за підсумками січня-травня споживчі ціни зросли на 14,6% проти 1,9% в аналогічному періоді 2007 року, а ціни виробників – на 24,2% проти 9,8% відповідно (рис. 15-17).

Високий рівень інфляції був сформований, головним чином, унаслідок прискореного зростання цін на продукти харчування – на 22,7%. Їх питома вага у споживчому кошику становить 52%.

Серед основних причин суттєвого зростання цін у поточному році слід зазначити наступні:

скорочення внутрішньої пропозиції сільськогосподарської продукції та, відповідно, підвищення цін реалізації сільськогосподарської продукції, посилене зростанням собівартості виробництва у зв'язку з подорожчанням матеріально-технічних ресурсів;

підвищення цін на енергетичні компоненти витрат, зокрема, збільшення ціни на природний газ і цін на нафту;

підвищення заробітної плати працівників, що зумовлює збільшення витрат і відповідно відображається на собівартості продукції, зокрема продовольчої;

посилення процесів конвергенції через наближення рівнів внутрішніх цін до світових на тлі висхідних світових інфляційних трендів.

Зважаючи на значну соціальну значимість інфляційних процесів вони знаходяться під пильною увагою Уряду. Зокрема, Урядом з початку року було проведено комплекс стабілізаційних дій на продовольчому ринку, направлених на:

здійснення інтервенційних поставок борошна, м'яса та цукру в регіони із запасів державного матеріального та продовольчого резервів;

підписання Меморандумів з виробниками продовольчих товарів та суб'єктами торгової мережі, що сприяло недопущенню встановлення необґрунтовано завищених оптових та роздрібних цін на соціально значущі товари продовольчої групи вітчизняного виробництва;

посилення контролю за дотриманням суб'єктами господарювання принципів добросовісної конкуренції та недопущення антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання та зловживань монопольним становищем, зокрема на ринках соціально-важливих товарів та послуг тощо.

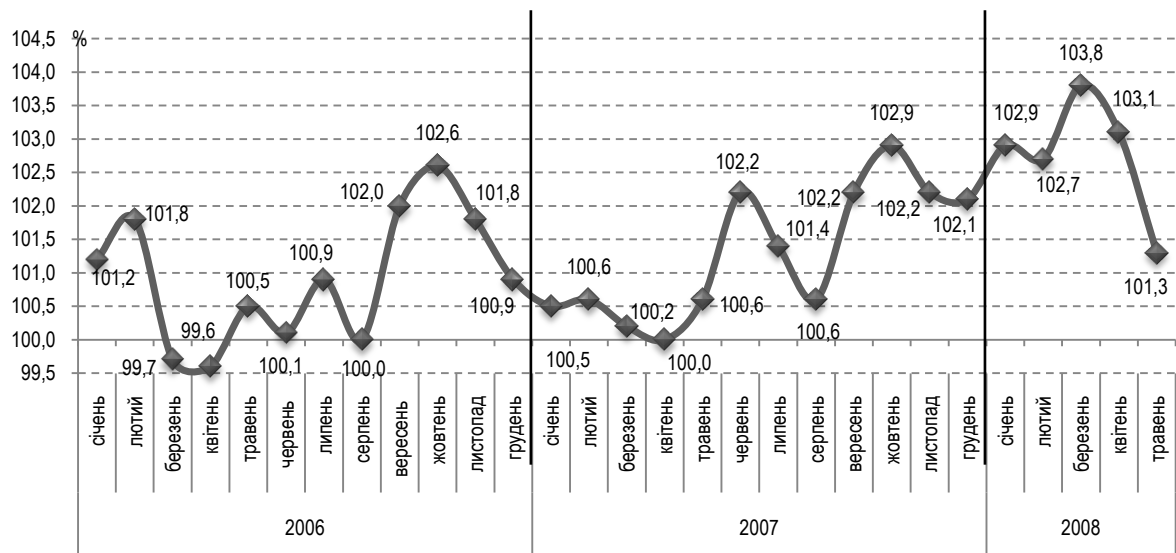

Рис. 15. Динаміка споживчих цін у 2006 – січні-травні 2008 року, % до попереднього місяця

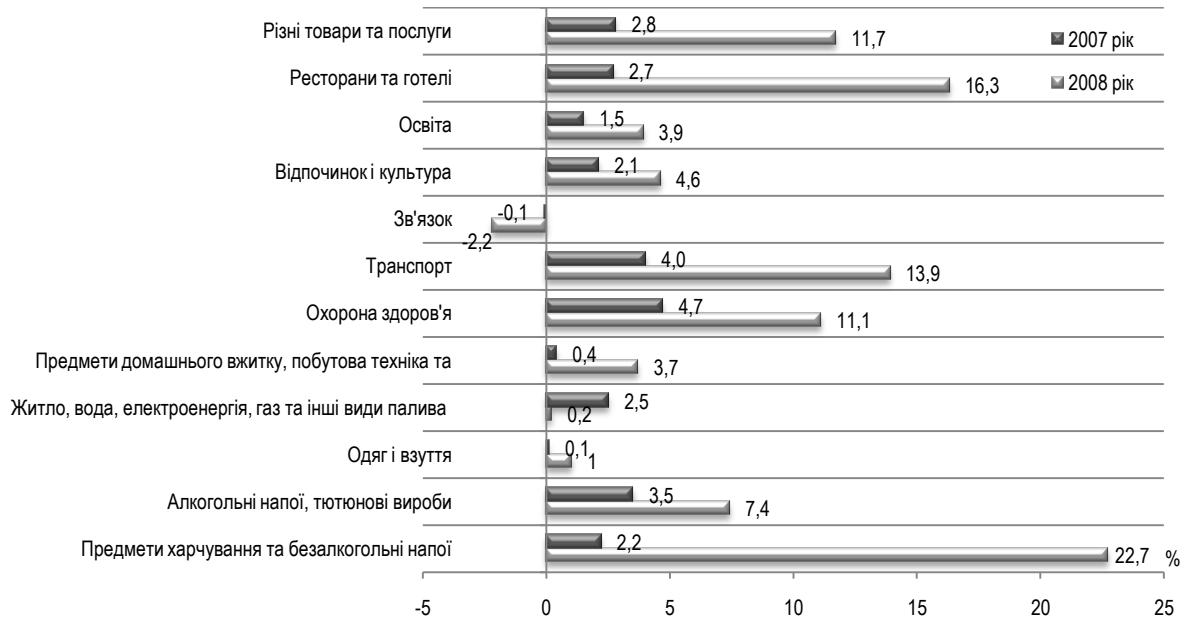

Рис. 16. Динаміка цін за основними розділами товарів та послуг у січні-травні 2007-2008 років, % до грудня попереднього року

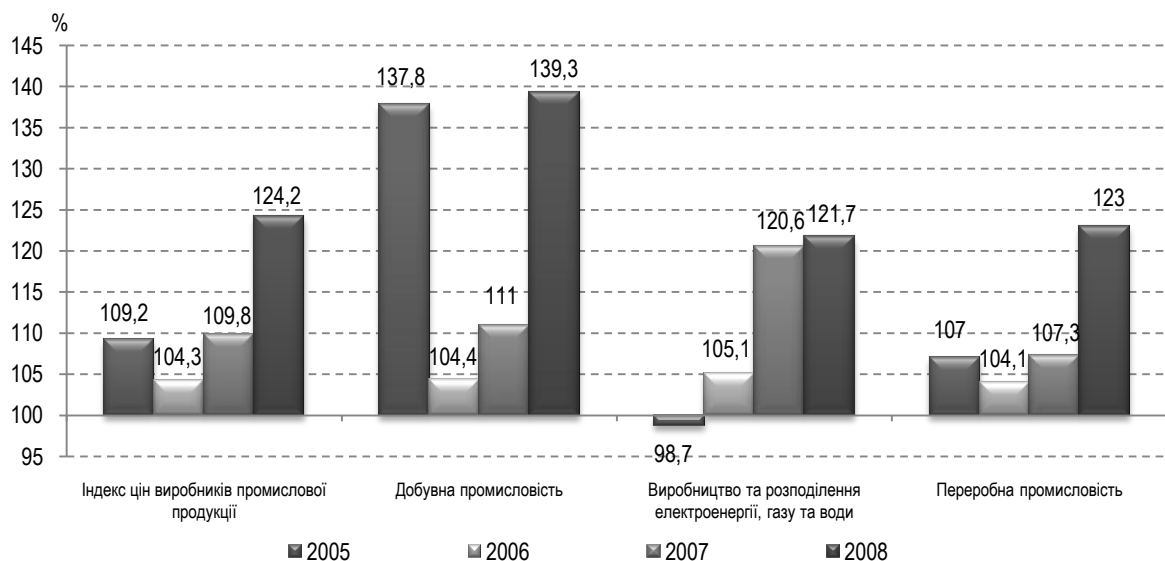

Рис. 17. Динаміка цін виробників промислової продукції у січні-травні 2005-2008 років, % до грудня попереднього року

НБУ також було прийнято ряд рішень, спрямованих на зменшення монетарної складової інфляції, ліквідацію диспропорцій у монетарній сфері.

Як результат проведення стримуючої монетарної політики, а також нарощування коштів на рахунках Уряду (на 7,59 млрд. грн. до 22,92 млрд. грн.) у січні-травні монетарна база зросла на 2,8% (проти 8,1% у січні-травні 2007 року). Обсяг грошової маси за січень-травень зріс на 8,3% (проти 10,4% у січні-травні 2007 року) (рис. 18).

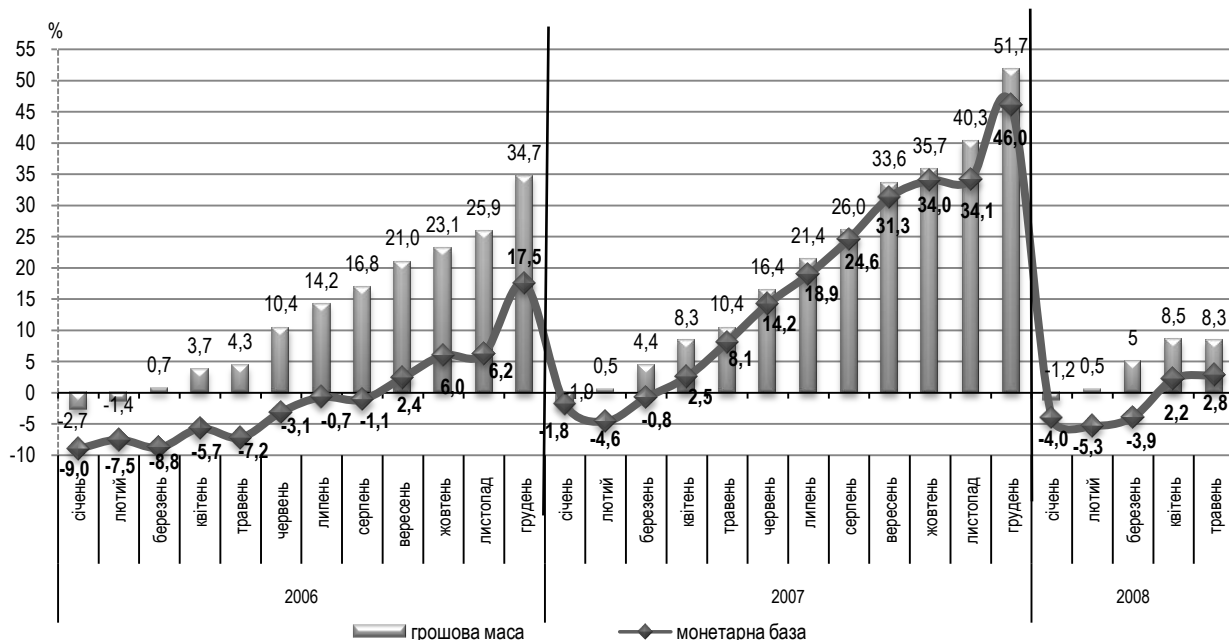

Рис. 18. Динаміка монетарної бази та грошової маси у 2006 – січні-травні 2008 року, кумулятивно, % до відповідного періоду попереднього року

По-друге, спостерігається скорочення обсягів валової доданої вартості будівництва (на 3,8% за 5 місяців), що пов'язано як зі зменшенням обсягів фінансування капітальних видатків бюджету (зокрема, зменшення фінансування будівництва мостів, тунелів і метрополітену, а також місцевих трубопроводів, ліній зв'язку та енергопостачання), так і із випереджаючим зростанням цін на будівельні матеріали, металоконструкції, землю, а також підвищення заробітної плати у будівництві, порівняно з цінами на кінцеву продукцію (будівлі та споруди), що призводить до зниження рентабельності будівництва та банкрутства дрібних будівельних компаній (рис. 19).

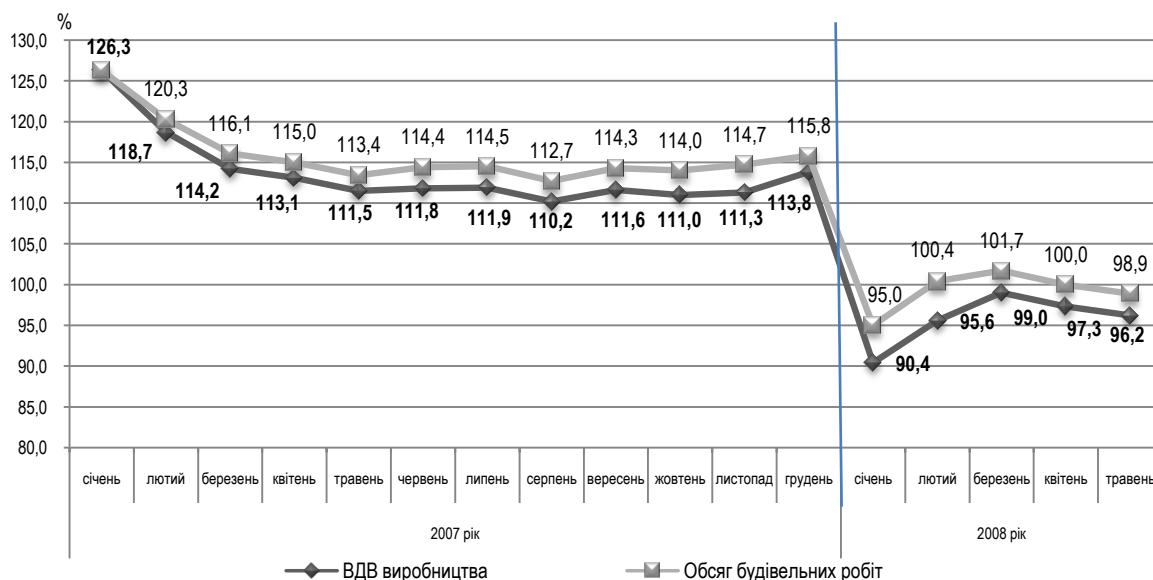

Рис. 19. Динаміка обсягів будівельних робіт та валової доданої вартості будівництва у 2007 – січні-травні 2008 року, кумулятивно (оперативні дані Держкомстату), % до відповідного періоду попереднього року

По-третє, спостерігаються структурні диспропорції банківської системи.

Ситуація, яка склалася сьогодні на грошово-кредитному ринку, та у банківській системі, хоча і не є критичною, але викликає певні занепокоєння. Зокрема, це стосується наступного:

високі темпи зростання обсягів кредитування, ризикова політика банків на ринку кредитування, переорієнтація банків на споживче кредитування. Так, протягом січня-травня 2008 року обсяг кредитів фізичним особам зріс на 20,6%, а за 2007 рік – на 97,9%. При цьому, за 5 місяців 2008 року кредити, надані суб'єктам господарювання зросли лише на 15%, а за 2007 рік – на 62,8%.

невідповідність темпів зростання ресурсної бази банків темпам видачі кредитів посилюють негативні тенденції. Як наслідок, високі темпи зростання обсягів кредитування (за 5 місяців 2008 року – на 17% до 499,6 млрд. грн.) призводить до посилення ризиків ліквідності банківської системи (обсяги депозитів за 5 місяців 2008 року збільшились на 9,4% до 312,1 млрд. грн.). Крім того, наприкінці квітня обсяг довгострокових кредитів (понад 1 рік) склав 342,9 млрд. грн., а обсяг довгострокових депозитів – 145,1 млрд. грн.

По-четверте, продовжується зростання зовнішнього боргу. Станом на 01.04.2008 обсяг валового зовнішнього боргу України становив 92,5 млрд. дол. США (61% від ВВП), збільшившись з початку року на 8 млрд. дол. США (9,4%) проти 5,2 млрд. дол. США у відповідному періоді 2007 року (рис. 20).

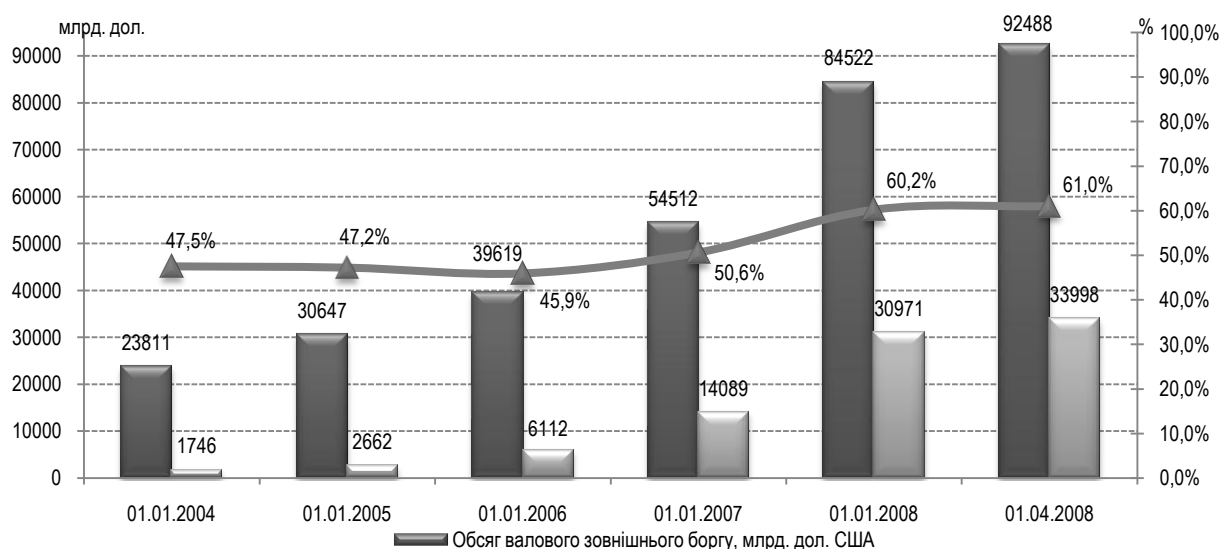

Рис. 20. Динаміка валового зовнішнього боргу та зовнішнього боргу банківської системи у 2003 – I кварталі 2008 року

Суттєвий приріст боргу впродовж звітної періоду відбувся у:

банківському секторі (на 3 млрд. дол. США, або 9,8%);

інших секторах економіки (на 4,6 млрд. дол. США, або 12%).

За останні два роки обсяг боргу банківського сектору зріс у 5,6 раза та станом на 01.04.2008 досяг 34 млрд. дол. США (36,8% від валового зовнішнього боргу та 22,5% від ВВП), проти 17,3 млрд. дол. США (29% та 15,2% відповідно) станом на 01.04.2007.

Активне залучення банками ресурсів за кордоном дає змогу у короткостроковій перспективі компенсувати дефіцит фінансових ресурсів, що спостерігається на фінансовому ринку України. В той же час, це призводить до накопичення певних ризиків щодо зменшення можливостей керованості грошово-кредитною сферою.

По-п'яте, відбувається прискорене зростання імпорту. Постійно зростаючий споживчий попит населення, збільшення ціни на імпортований природний газ та підвищення світової ціни на нафту, а також зростання інвестицій в оновлення основних фондів та енергозберігаючі технології призвели до зростання імпорту товарів за підсумками січня-квітня на 50,3%. Найбільше зросли поставки імпорту продукції машинобудування (на 55,8%), мінеральних продуктів (на 42,1%), агропромислового комплексу (на 55,2%), металургійної та хімічної промисловості (на 49,1% та 43,6% відповідно) (рис. 21).

Зазначене суттєво збільшує негативне сальдо зовнішньої торгівлі (за січень-квітень 2008 року сальдо торгівлі товарами становило “мінус” 7,4 млрд. дол. США проти “мінус” 3 млрд. дол. США за відповідний період 2007 року), загрожуючи у випадку призупинення притоку іноземного капіталу в країну, розбалансуванням валютного ринку та формуванням суттєвих проблем у банківській системі з відповідним згортанням кредитної діяльності.

Додатковим ризиком, що може стимулювати прискорене зростання імпорту у майбутньому стала проведена ревальвація.

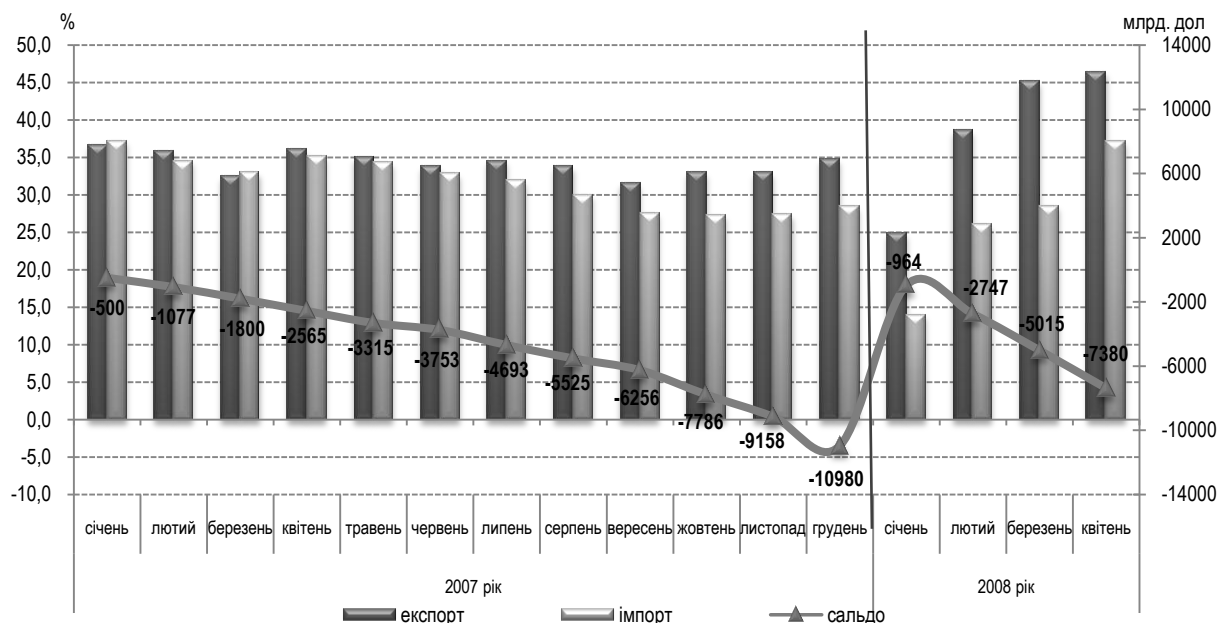

Рис. 21. Динаміка зовнішньої торгівлі товарами:
сальдо (млрд. дол. США) та темпи приросту експорту-імпорту товарів (% до відповідного періоду попереднього року)

СТИСЛИЙ ОГЛЯД КОНСЕНСУС-ПРИПУЩЕНЬ

Основні консенсусні припущення учасників семінару відображені у наступній таблиці.

Таблиця 1.

Консенсусні припущення макроекономічного прогнозу

	2008					2009	
	березень 2007 р.	липень 2007 р.	жовтень 2007 р.	березень 2008 р.	червень 2008 р.	березень 2008 р.	червень 2008 р.
ВВП, % реальної зміни:							
світовий	4,0	4,4	4,3	3,7	3,7	3,8	3,7
Росія	6,0	6,0	6,2	6,5	6,6	6,3	6,1
США	2,9	2,7	2,4	1,7	1,5	2,2	1,8
Зона євро/ЄС	2,0	2,1	2,1	1,8	1,7	1,9	1,8
Індекс споживчих цін, грудень до грудня попереднього року, %:							
світовий	102,9	х	х	103,1	104,1	103,2	103,8
Росія	107,8	107,4	107,8	108,8	109,9	107,6	108,4
США	102,6	102,5	102,4	103,0	103,5	102,8	102,9
Зона євро/ЄС	102,1	102,1	102,1	102,3	102,6	102,2	102,5
Облікова ставка НБУ, %, на кінець періоду	8,3	8,0	7,8	10,6	11,8	9,6	10,4
Обмінний курс, рубль/дол.США	26,3	25,6	24,5	22,9	23,4	22,0	22,8
Ціна на природний газ, дол. США за 1 тис. м ³	157,5	166,0	166,0	183,8	192,1	238,9	265,0
Ціни на нафту, дол.США/барель (середньорічна)	61,9	62,5	65,7	90,0	116,1	102,7	120,8
Мінімальна заробітна плата, грн. (середньозважена)	516,3	521,9	555,0	573,9	567,5	702,0	710,6
Надходження від приватизації, млн.грн.	5915	6819	8989	13091	6961	6454	8811
Врожай зернових, млн.тонн	34,9	35,3	34,2	36,7	37,9	36,5	36,6

В цілому, порівняно з попереднім Консенсус-прогнозом (березень 2008 р.) прогнозуючі організації-учасники семінару переглянули свої прогнозні припущення як на 2008, так і на 2009 роки.

Економічний розвиток провідних країн світу.

Враховуючи поточний стан економічного розвитку країн світу аналітики покращили свої прогнозні оцінки щодо темпів приросту реального ВВП Російської Федерації у 2008 році (варіація значення від 5% до 7,5%) та дещо погіршили свої очікування щодо економічного розвитку США (варіація значення від 0,5% до 3%) та країн євро зони (варіація значення від 1% до 3%). Ряд експертів припускають скорочення світового попиту через поширення проблем на фінансових ринках (негативні наслідки американської іпотечної кризи) та запровадження Урядами країн антиінфляційних заходів, спрямованих на стримування інфляційних процесів, що позначиться на "охолодженні" економічної активності більшості країн світу. Усереднене значення темпів розвитку світової економіки у 2008 році залишилось на рівні попереднього консенсус прогнозу (3,7%), а на 2009 рік дещо зменшилось (на 0,1 в.п. до 3,7%). В той же час, спостерігається зменшення порівняно з консенсусними припущенням станом на березень прогнозних оцінок учасників семінару щодо розвитку провідних економік світу у 2009 році. Хоча в цілому учасники розійшлися в поглядах щодо ситуації в США та країнах євро зони: деякі з експертів прогнозують її стабілізацію або покращення внаслідок подолання негативних процесів і дисбалансів на фінансових ринках за умови вичерпання потенціалу фінансової кризи світових економічних лідерів та гальмування інфляційних процесів у світовому господарстві, інші – поглиблення через реалізацію основних ризиків розвитку економік. Прогнозні оцінки щодо розвитку Російської Федерації у 2009 році залишились досить високими, хоча порівняно з березневими припущенням дещо зменшились (на 0,2 в.п. до 6,1%).

Інфляційні процеси в основних країнах світу.

Зважаючи на прискорення інфляційних процесів у більшості країн світу, експерти збільшили свої прогнозні оцінки зростання споживчих цін як на 2008, так і на 2009 роки. Хоча, як і в попередньому Консенсус-прогнозі, деякі аналітики очікують уповільнення інфляційних процесів у світі у 2009 році порівняно з 2008 роком, зважаючи на помірне зростання у 2009 році цін на енергоносії та основні товари (зокрема, сільськогосподарську, металургійну, хімічну продукцію), а також застосування у більшості країн заходів, спрямованих на забезпечення цінової стабільності.

Цінова динаміка на світовому ринку нафти.

У зв'язку з рекордним подорожчанням нафти на світових ринках у поточному році, учасники семінару переглянули у бік збільшення свої прогнозні оцінки світових цін на нафту. В умовах подальшого зростання світової економіки експерти припускають підвищення ціни на нафту і надалі. Так, порівняно з консенсусними припущеннями станом на березень, на 29% до 116,1 дол. США за барель збільшено очікування щодо рівня середньорічної ціни на 2008 рік та на 17,6% до 120,8 дол. США за барель – на 2009 рік. Більшість експертів очікують уповільнення зростання світових цін на нафту (деякі з учасників семінару вже з восени 2008 року припускають стабілізацію ситуації на світовому ринку нафти), проте в цілому їх високий рівень буде зумовлений: (1) випереджаючим зростанням світового попиту порівняно із збільшенням обсягу видобутку нафти в умовах динамічного розвитку економік таких країн, як Китай, Росія, Індія та Бразилія, що відповідно потребуватиме додаткових енергоресурсів; (2) дефіцитом нафтопереробних потужностей у світі та зменшенням рівня запасів нафти у США; (3) небажанням ОПЕК значно збільшувати квоти на видобуток нафти; (4) недостатнім резервом потужностей із видобутку нафти через дефіцит інвестування у геологічно-пошукові роботи та освоєння нових родовищ в останнє десятиліття; (5) загальносвітовою тенденцією посилення впливу державного регулювання на нафтовидобувні компанії, що призводить до зайвої політизації нафтової галузі та зменшення ефективності інвестицій.

Граничний рівень ціни на імпортований природний газ.

Експерти розійшлися у поглядах щодо прогнозної ціни на природний газ імпортного походження на 2008 рік. Деякі з прогнозистів вважають, що ціна на газ буде переглянута до кінця 2008 року у бік її збільшення. Це відповідно позначилось на консенсусному значенні показника: порівняно з попереднім усередненим значенням ціна збільшилась з 183,8 дол. США до 192,1 дол. США за тис. куб. м (варіація

значення від 179,5 дол. США до 300 дол. США). Але, більшість аналітиків не очікують перегляду ціни на імпортований природний газ до кінця поточного року. На 2009 рік прогнози у своїх припущеннях в основному закладають поступове підвищення ціни на газ до середнього європейського рівня. Усереднене значення на 2009 рік становить 265 дол. США за тис. куб. метрів (варіація значення від 230 дол. США до 350 дол. США збільшившись порівняно з березневим прогнозом на 10,9%). Поряд з цим, фахівці припускають збільшення ставки за транзит природного газу територією України (з 1,7 дол. США до 3 дол. США за тис. куб. метрів на 100 км).

Прогнозні оцінки врожаю.

Зважаючи на сприятливі погодні умови експерти очікують отримання кращого врожаю зернових культур як порівняно з 2007 роком, так і порівняно з попередніми консенсус припущеннями. Прогнозний консенсус-показник врожаю зернових на 2008 рік становить 37,9 млн. тонн на 1,2 млн. тонн більше березневого прогнозу (показник варіює від 31 млн. тонн до 42 млн. тонн). Прогнозні оцінки врожаю на 2009 рік не змінились і становили 36,6 млн. тонн (варіація значення від 31,9 млн. тонн до 42 млн. тонн).

Рівень основних мінімальних державних соціальних гарантій.

Учасники семінару розійшлися у поглядах щодо рівня мінімальної заробітної плати та величини прожиткового мінімуму. Деякі фахівці не очікують перегляду їх розміру відносно показників, закладених у бюджет, до кінця поточного року, а також вважають, що у 2009 році не відбудеться підвищення розміру мінімальної заробітної плати до рівня прожиткового мінімуму. Інші, навпаки, зважаючи на високу інфляційну динаміку припускають, що при внесенні змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2008 рік" та про внесення змін до деяких законодавчих актів України" відбудеться перегляд у бік збільшення величини прожиткового мінімуму та відповідно мінімальної заробітної плати порівняно з рівнем, передбаченим у зазначеному (діючому) законі. Ряд прогнозистів також враховують проголошене¹ дострокове запровадження III етапу Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери (з 1 вересня 2008 року замість 1 листопада). Зважаючи на передвиборчий період (2009 рік – рік виборів Президента України) більшість прогнозують установа² у 2009 році мінімальної заробітної плати на рівні, не нижчому прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Як результат, консенсусна оцінка рівня мінімальної заробітної плати на 2008 рік порівняно з березневою зменшилась на 6,4 грн. до 567,5 грн., на 2009 рік – збільшилась на 8,6 грн. до 710,6 грн.

Приватизаційні процеси.

Як і у попередньому Консенсус-прогнозі, спостерігаються значні розбіжності у поглядах щодо приватизаційних процесів. За прогнозами учасників семінару на 2008 рік мінімальне значення надходжень від приватизації становить 0,7 млрд. грн., максимальне – 15,7 млрд. грн., на 2009 рік – 1 та 15 млрд. грн. відповідно. Деякі експерти припускають продаж пакету акцій Одеського припортового заводу вже у 2008 році, інші – його приватизацію лише у 2010 році. Ряд фахівців зійшлися у поглядах щодо приватизації Укртелекому в 2009 році. Хоча більшість прогнозистів очікують на активізацію приватизаційних процесів у II півріччі 2008 року, консенсус прогноз надходжень від приватизації на 2008 рік на 46,8% менше, ніж станом на березень, а на 2009 рік – навпаки – на 36,5% більше.

Прогноз облікової ставки НБУ.

Порівняно з попередніми припущеннями підвищилась консенсусна оцінка облікової ставки НБУ як на 2008, так і на 2009 роки. Хоча в прогнозах експертів спостерігаються деякі розбіжності у поглядах щодо динаміки облікової ставки. Так, на думку окремих фахівців облікова ставка, встановлена з 30.04.2008 на рівні 12% річних, НБУ до кінця 2008 року переглядатись не буде. Інші, зважаючи на високу інфляційну динаміку, очікують її подальшого підвищення (максимальне значення – 13%). Зважаючи на уповільнення інфляційних процесів (на думку деяких прогнозистів вже у II півріччі 2008 року), експерти зійшлися на припущенні щодо зниження облікової ставки НБУ у 2009 році (мінімальне значення – 9%).

¹ Відповідно до постанови КМУ від 07.05.2008 № 423 "Про внесення зміни до пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2008р. № 74".

² Закон України від 14.12.2006 № 466-V "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення мінімальної заробітної плати на рівні прожиткового мінімуму для працездатних осіб".

ПРОГНОЗ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НА 2008 РІК

До Вашої уваги пропонується консенсус-прогноз основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2008 рік (таблиці 2, 3). Це є вже п'ятою оцінкою тенденцій розвитку економіки у 2008 році.

Незважаючи на те, що даний прогноз експерти фактично здійснюють у середині року, спостерігаються суттєві розбіжності в оцінках перспектив розвитку. Так, варіація оцінок реального ВВП складає від 3,7% до 7,3%. Тобто, на думку фахівців, на сьогодні українська економіка може розвиватися за різними сценаріями, за якими можливий як розвиток кризи, так і закріплення тенденції стійкого зростання. В цілому ж консенсус-прогноз реального зростання ВВП, незважаючи на позитивні підсумки травня, що демонструють продовження економічного зростання, залишається консервативним (6%), тобто фактично на рівні березневих оцінок (6,1%) (рис. 22).

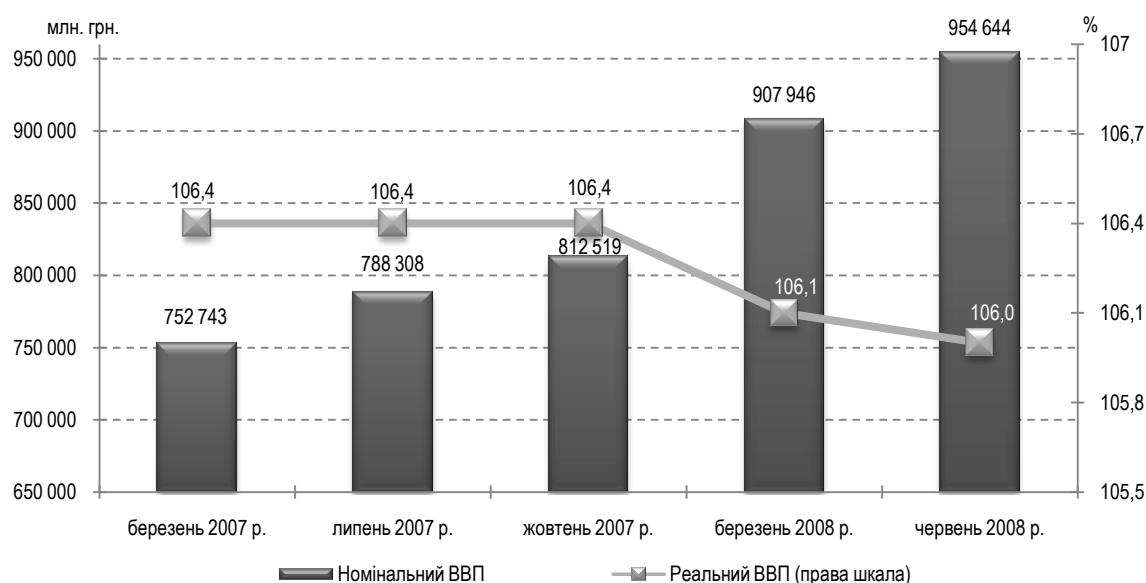

Рис. 22. Консенсус – прогноз реального та номінального ВВП у 2008 році

У той же час, збільшено прогноз номінального ВВП (усереднене значення показника на 5,1% більше, ніж за попередніми оцінками, і складає 954,6 млрд. грн.), що зумовлено суттєвим підвищенням консенсусної оцінки рівня зростання цін, а відповідно збільшені консенсус прогнозу індексу-дефлятора ВВП (до 127,3% проти 120,2%, прогнозованих у березні 2008 року) (рис. 23).

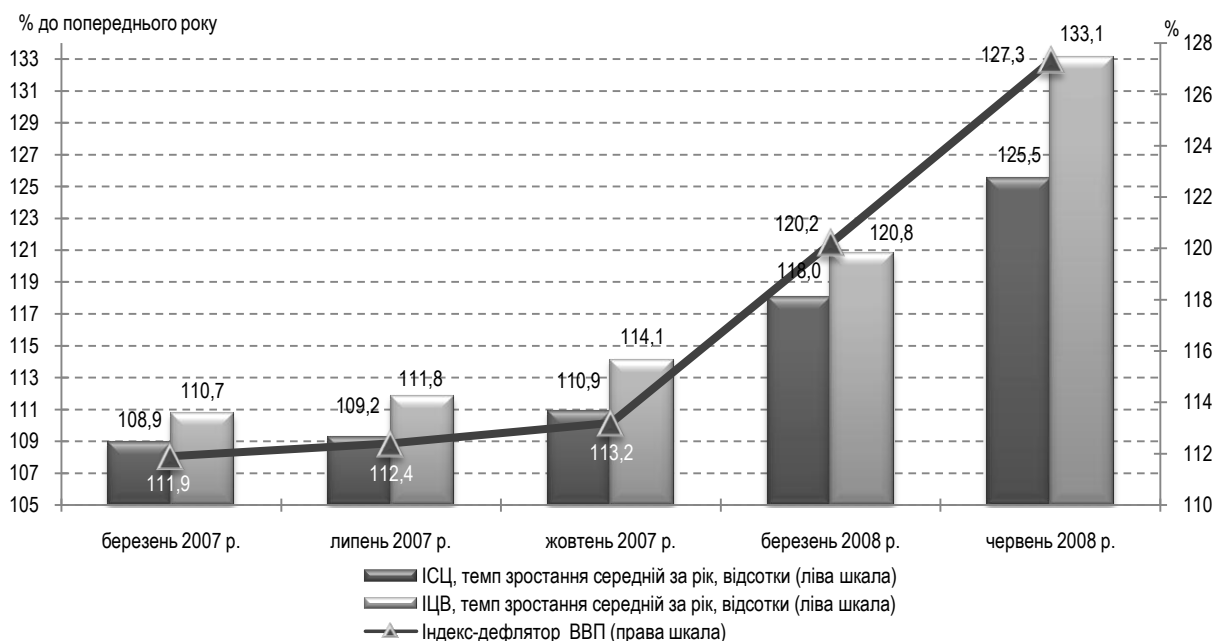

Рис. 23. Консенсус – прогноз цінових індексів на 2008 рік

Ціни.

Зважаючи на поточну цінову динаміку, учасники семінару значно збільшили, порівняно з попереднім прогнозом, свої оцінки як індексу споживчих цін (грудень до грудня) – на 7,4 в.п. до 121,5%, так і індексу цін виробників (грудень до грудня) – на 13,1 в.п. до 130,5%. Мінімальне значення індексу споживчих цін становить 118,2%, максимальне – 131,9%; індекс цін виробників – 123% та 145,1% відповідно.

Більшість експертів очікують уповільнення зростання цін у II півріччі 2008 року, що буде зумовлено отриманням високого врожаю сільськогосподарських культур як в Україні, так і у решті світу, та підвищенням конкуренції на внутрішньому ринку. Іншим чинником, що стримуватиме зростання цін, будуть наслідки ревальвації гривні. На думку окремих прогнозуючих організацій підвищення курсу національної грошової одиниці у короткостроковому періоді дозволить зменшити ціновий тиск на 1-2 в.п. в основному за рахунок здешевлення імпорту. Але суттєво впливу зазначений фактор не матиме, оскільки основним джерелом споживчої інфляції виступатимуть високий платоспроможний попит населення та вплив відкладено лагового ефекту росту цін виробників, що через міжгалузеві зв'язки посилюватиме інфляційне навантаження в економіці.

Щодо оцінки ефективності антиінфляційної політики Уряду та НБУ, то ряд експертів вважають, що вона буде недостатньою, інші – що узгоджені дії Уряду та НБУ стримуватимуть розвиток інфляційних процесів, однак дещо загальмують зростання української економіки у короткостроковому періоді, але в цілому у середньостроковій перспективі матимуть в основному позитивні наслідки.

Прогнозисти зійшлися у поглядах щодо продовження проведення НБУ жорсткої монетарної політики, направленої на обмеження надмірного розширення грошової пропозиції в економіці. При цьому думка експертів стосовно прогнозного значення грошових агрегатів не досягає консенсусу: мінімальне значення темпів приросту монетарної бази становить 8,4%, максимальне – 37,3%; грошової маси – 18,3% та 46% відповідно. Враховуючи прогнозні оцінки учасників семінару, усереднене значення темпів приросту монетарної бази порівняно з показником станом на березень збільшилось на 0,8 в.п. до 29,1%, грошової маси – зменшилось на 0,9 в.п. до 30,7% (рис. 24).

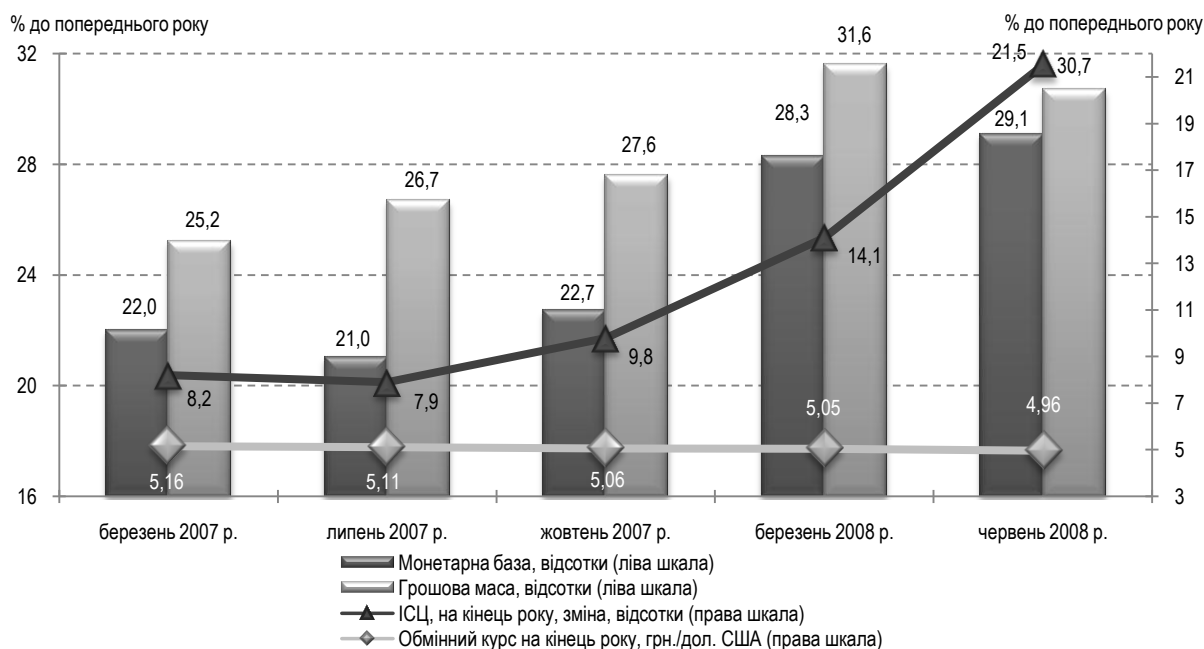

Рис. 24. Консенсус – прогноз показників грошово-кредитного та валютного ринків у 2008 році

Основні прогнозуючі організації припускають проведення валютно-курсової політики, спрямованої на посилення гнучкості курсоутворення. Зважаючи на укріплення національної грошової одиниці у травні поточного року більшість учасників переглянули свої прогнозні оцінки обмінного курсу. Так, консенсусна оцінка обмінного курсу гривні до долара США на кінець року зменшилась на 1,8% порівняно з попереднім прогнозом і становила 4,96 грн/дол. США (рис. 24).

Слід зазначити, що деякі експерти передбачали помірну ревальвацію у березневому консенсус-прогнозі.

На даний час, ряд аналітиків очікують, починаючи з IV кварталу 2008 року, девальваційної динаміки обмінного курсу гривні до долара США, зважаючи на ймовірність збільшення дефіциту поточного рахунку платіжного балансу. Відповідно зафіксована варіація значення обмінного курсу на кінець року – від 4,85 грн/дол. США до 5,1 грн/дол. США.

Якщо розглянути зміну структурних компонент економічного зростання порівняно з попереднім консенсус-прогнозом, то слід зазначити наступне: фактично не змінилась консенсус-оцінка реального зростання, інвестицій та державного споживання. При цьому збільшено темпи приросту приватного споживання та від'ємне значення чистого експорту. Тобто експерти переглянули свій прогноз у бік підвищення ролі споживчої складової зростання, у той же час дещо зменшив приріст ВВП (рис. 25).

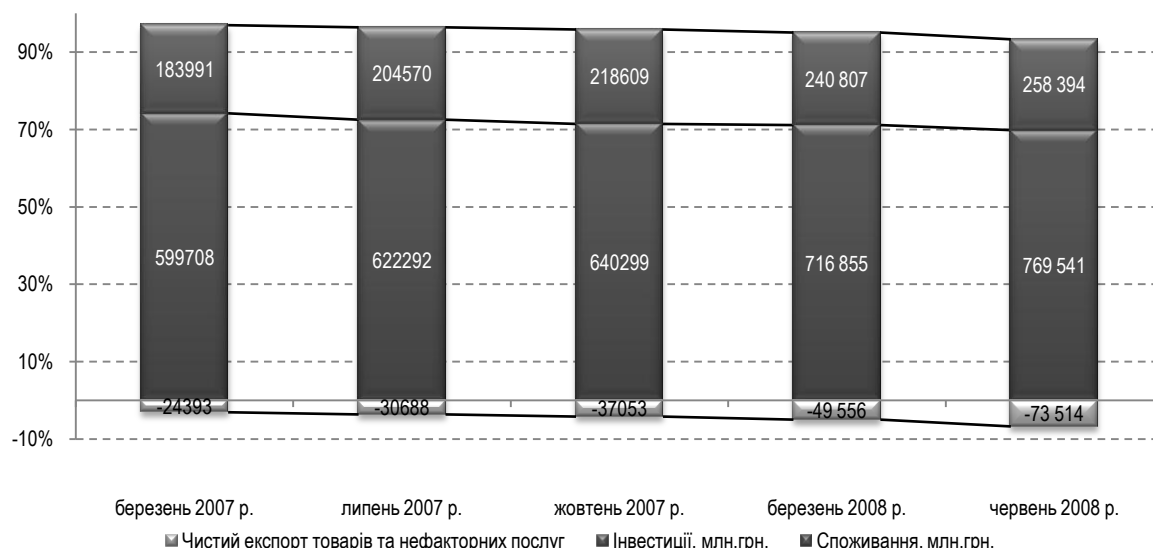

Рис. 25. Консенсус – прогноз основних складових ВВП за категоріями кінцевого використання у 2008 році

Інвестиції.

Більшість експертів вважають, що матиме місце продовження тенденції поступового нарощування інвестицій, зважаючи на необхідність подальшого інвестування коштів в оновлення та модернізацію виробництва в умовах формування жорсткої конкуренції як на зовнішньому, так і внутрішньому ринках, з метою підвищення рівня конкурентоспроможності та збереження ринків збуту, а також необхідність забезпечення належної підготовки до Євро-2012.

Однак, деякі експерти прогнозують сповільнення інвестиційної активності в країні. На думку фахівців основними факторами гальмування інвестиційної діяльності підприємств буде: (1) складна політична ситуація; (2) посилення інфляційного навантаження; (3) подальше зростання затратності виробництва, зважаючи на подорожчання енергоносіїв та підвищення витрат на оплату праці; (4) збільшення вартості кредитних ресурсів. Отже, зазначені чинники будуть обмежувати нарощування обсягів інвестування як з боку власних можливостей товаровиробників (хоча, деякі прогнози закладають у прогнозні розрахунки часткове компенсування зростання вартості проміжного споживання за рахунок високої динаміки зростання цін на промислову і сільгосппродукцію на зовнішніх ринках), так і з боку доступу до кредитних ресурсів (у т.ч. через подальше зменшення ліквідності банківської системи, а відповідно уповільнення темпів банківського кредитування, як в Україні, враховуючи запроваджені НБУ заходи, так і у світі, внаслідок поглиблення світової фінансової кризи).

Про розбіжність у поглядах свідчить варіація темпів реального приросту інвестицій – від 5% до 21,9%.

В той же час, деякі прогнози у випадку досягнення відчутного прогресу в боротьбі з інфляцією передбачають поступове помірне зниження кредитних ставок, але це за їх оцінками може відбутися не раніше осені 2008 року. Усереднене значення середньозваженої ставки за кредитами комерційних банків складає 16,9%, що на 2,8 в.п. більше, ніж у березні 2008 року (рис. 26).

Рис. 26. Консенсус – прогноз показників банківської сфери у 2008 році

Аналітики практично однастайні в оцінках щодо збереження високого рівня притоку прямих іноземних інвестицій. Порівняно з попереднім прогнозом усереднене значення притоку прямих іноземних інвестицій збільшилось на 9,6% до 10,4 млрд. дол. США (варіація значення від 7,5 млрд. дол. США до 12,7 млрд. дол. США) (рис. 27).

В цілому консенсус-прогноз реального приросту інвестицій залишився незмінний і становив 12,2%.

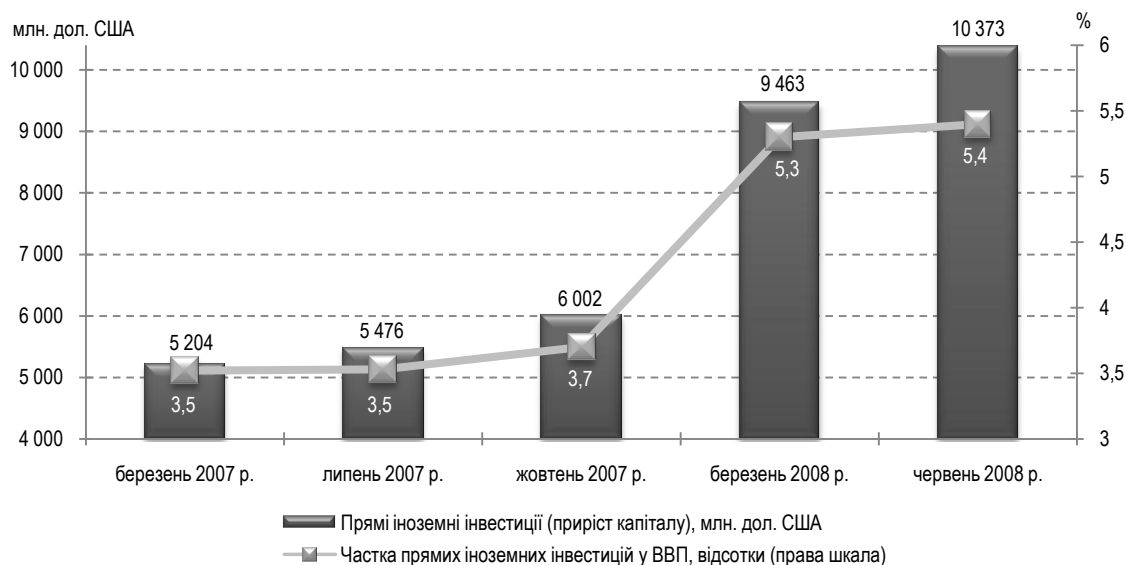

Рис. 27. Консенсус – прогноз обсягів чистого притоку прямих іноземних інвестицій у 2008 році

Споживання.

На думку експертів, важливим фактором росту залишиться активне розширення споживчого попиту.

Усереднене значення темпів реального приросту споживання збільшилось на 0,9 в.п. і становило 9,9% (варіація значень від 7,5% до 12,4%).

Поряд з цим, консенсусна оцінка реального приросту державного споживання майже не змінилась (3,5%), в той час як, прогнозне значення темпів реального приросту приватного споживання збільшилось з 11,3% станом на березень до 12,3% станом на червень (рис. 28).

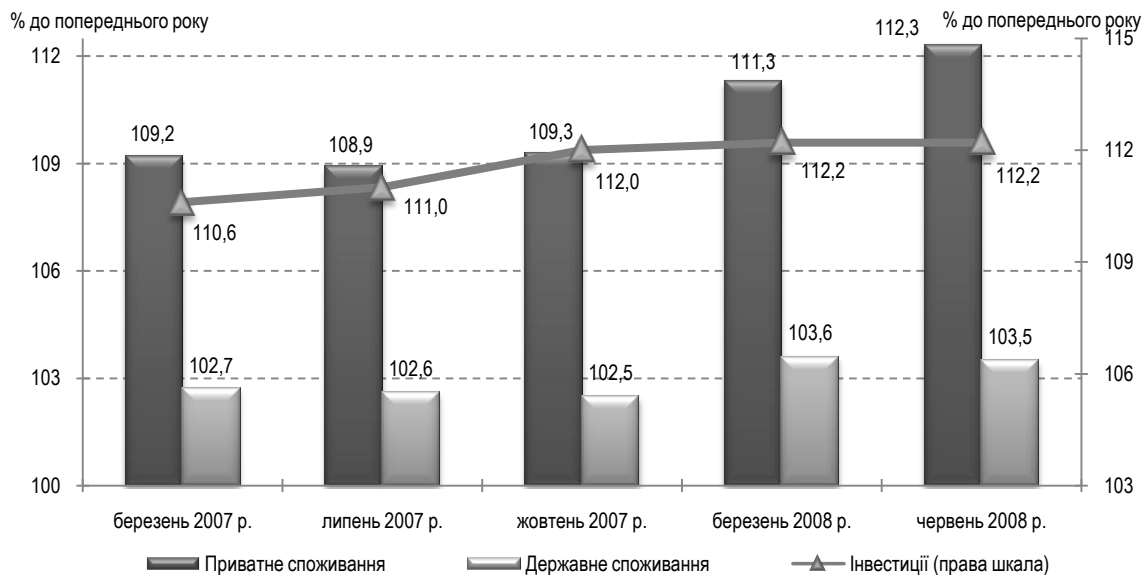

Рис. 28. Консенсус – прогноз зростання приватного та державного споживання, інвестицій у 2008 році

На думку прогнозистів, розширення споживчого попиту домогосподарств стимулюватиметься зростанням доходів населення. Збільшення порівняно з попереднім прогнозом усередненого значення приросту реальних наявних доходів населення (на 0,8 в.п. до 13%) в основному зумовлено тим, що більшість експертів припускають перегляд у бік збільшення мінімальних державних соціальних гарантій, а також дострокове запровадження III етапу Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери (з 1 вересня замість 1 листопада). Як результат, консенсусне значення середньої заробітної плати працівників збільшилось на 3,3% порівняно з березневим прогнозом і становило 1886 грн. (варіація значень від 1800 грн. до 2100 грн.) (рис. 29).

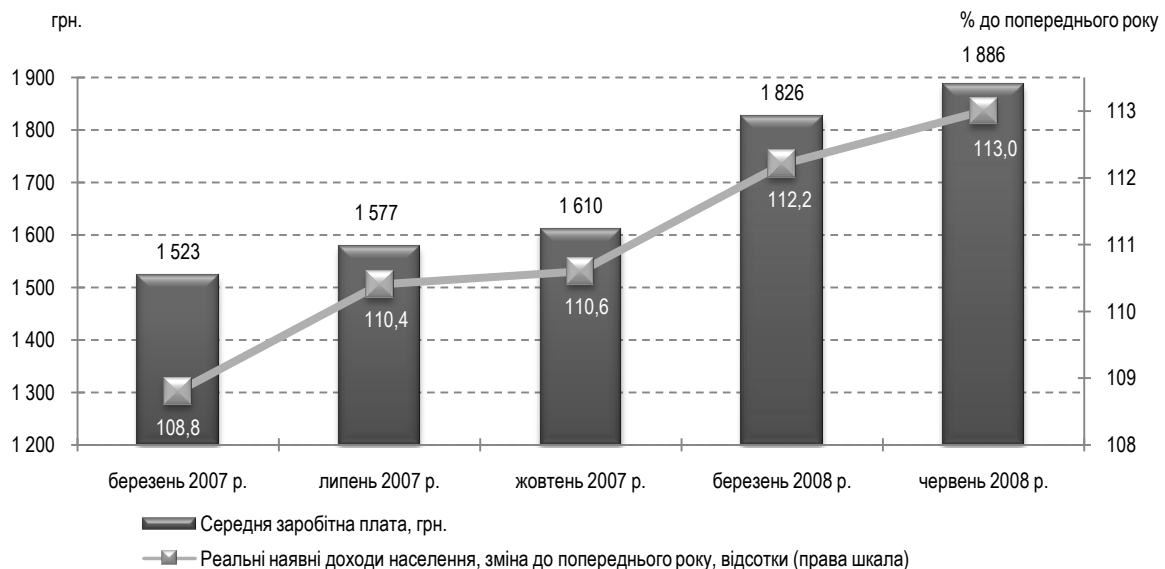

Рис. 29. Консенсус – прогноз середньої заробітної плати та зростання реального наявного доходу населення у 2008 році

За прогнозами учасників семінару консенсусне значення приросту реальних наявних доходів населення більшою мірою наблизилось до реального приросту приватного споживання (рис. 30), що відповідно позначилось на прогнозному обсязі валових національних заощаджень. Його консенсусна частка у ВВП порівняно з прогнозом станом на березень зменшилась з 23,2% до 22,5%.

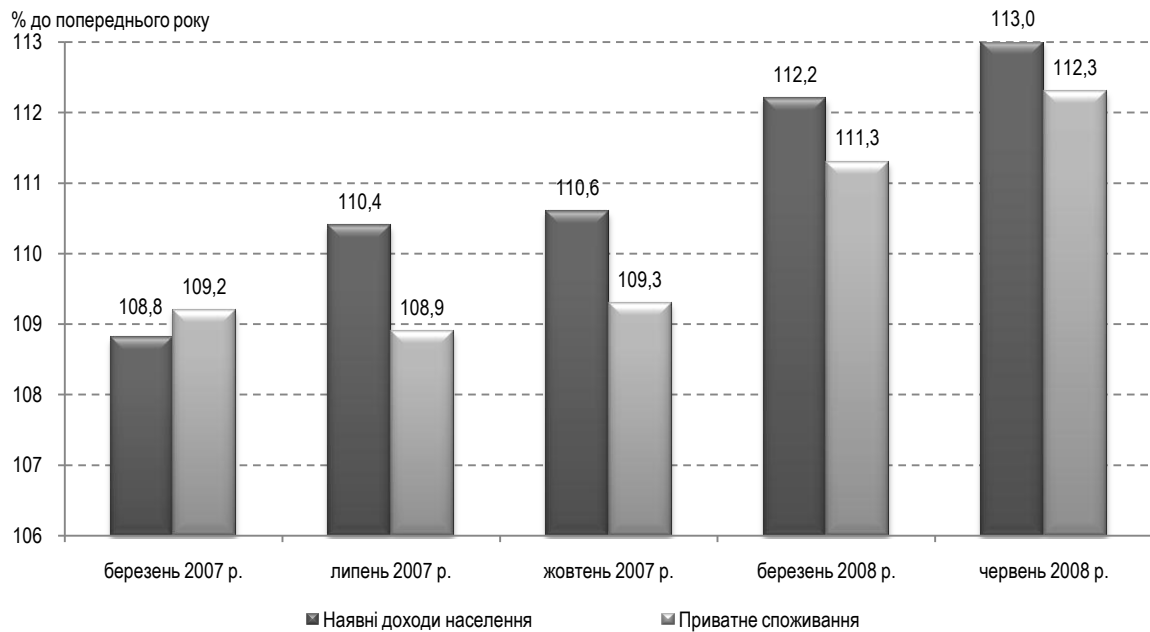

Рис. 30. Консенсус – прогноз зростання реального наявного доходу населення та приватного споживання у 2008 році

Чистий експорт.

Порівняно з березневим прогнозом збільшилась консенсусна оцінка експертів від'ємного обсягу чистого експорту (на 48,3% до 73,5 млрд. грн.). На думку учасників внесок зовнішнього попиту у зростання ВВП зменшуватиметься (очікується подальше зменшення частки експорту у ВВП) в основному через уповільнення зростання світової економіки. Як і у попередніх консенсус-прогнозах, у структурі ВВП усереднене значення частки експорту товарів та послуг зменшилось до 41,8% (на 1,1 в.п.), в той час як імпорту – зросла до 49,5% (на 0,9 в.п.) (рис. 31).

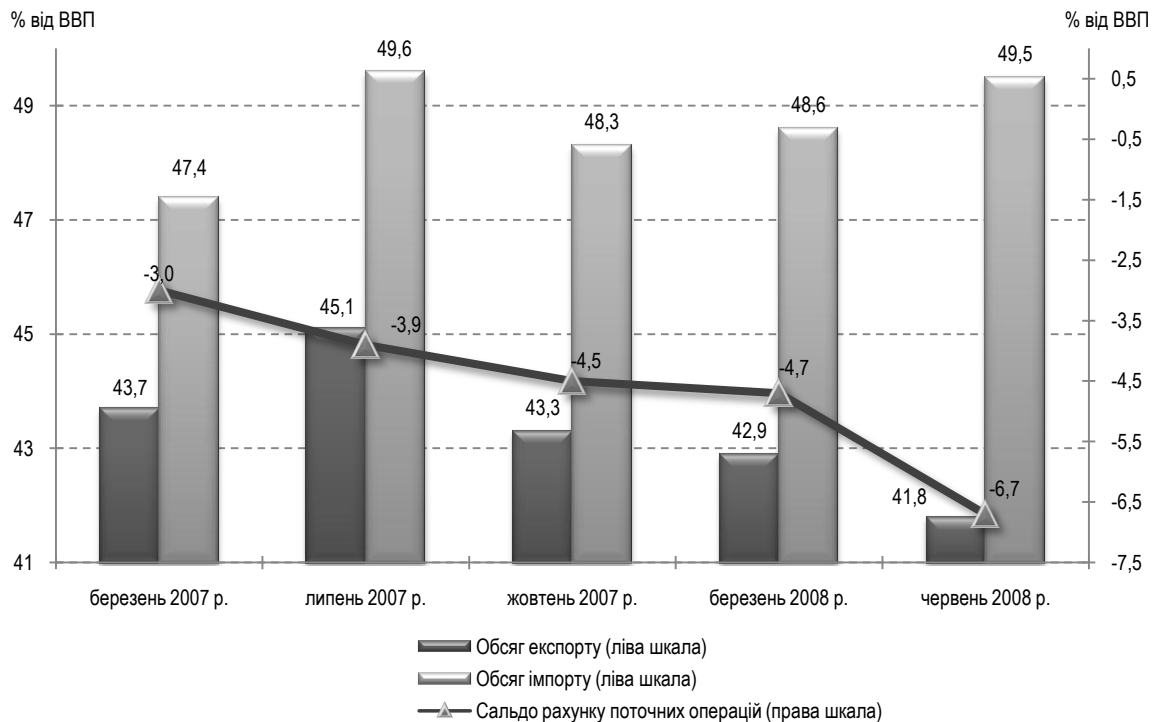

Рис. 31. Консенсус – прогноз частки експорту та імпорту товарів та послуг у структурі ВВП та усередненого значення від'ємного сальдо рахунку поточних операцій у ВВП у 2008 році

Аналітики вважають, що зростання вартісних обсягів експорту буде забезпечено в основному високою динамікою цін на світових ринках на основні експортні товари (зокрема, деякі прогнози припускають збереження до кінця 2008 року високого рівня світових цін на продукцію металургійної та хімічної промисловості). В умовах випереджаючого зростання внутрішнього попиту над виробництвом, за прогнозними оцінками учасників семінару, приріст обсягів імпорту товарів та послуг залишатиметься вищим за динаміку експорту.

Окремі фахівці очікують зниження цінової конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників у короткостроковому періоді як через вищий рівень інфляції в Україні, ніж у країнах-основних торговельних партнерах, так і ревальвацію національної грошової одиниці, що відповідно сприятиме посиленню тенденції прискореного зростання імпорту порівняно з експортом.

Експерти не очікують в 2008 році значного впливу на показники зовнішньої торгівлі від членства України у СОТ, але деякі передбачають, що певні структурні зрушення в українській економіці намітаються вже у поточному році.

Прискорене зростання обсягів імпорту, на думку основних прогнозуючих організацій, загалом формуватиметься під впливом: (1) розширення внутрішнього споживчого попиту домогосподарств; (2) подорожчання імпортованих енергоносіїв, відповідно зростання вартісних обсягів імпорту (зокрема, деякі аналітики припускають до кінця поточного року перегляд у бік збільшення ціни на імпортований природний газ до 300 дол. США за тис. куб. метрів – максимальне значення, та подальше зростання світової ціни на нафту до 135 дол. США за барель – максимальне значення), (3) антиінфляційної політики (деякі передбачають зниження імпорتنних тарифів на широкий перелік харчових продуктів, що сприятиме нарощуванню обсягів споживчого імпорту); (4) продовження модернізації вітчизняних підприємств, відповідно збільшення обсягів інвестиційного імпорту.

Хоча, порівняно з консенсус-прогнозом станом на березень, усереднене значення темпів приросту як обсягів імпорту товарів та послуг (на 8,2 в.п. до 32,6%), так експорту (на 4,9 в.п. до 25,7%) підвищилось, у прогнозах фахівці спостерігаються суттєві розбіжності у поглядах щодо тенденцій розвитку зовнішньої торгівлі. Так, показник приросту обсягів експорту варіює від 16% до 33,6%, імпорту – від 21% до 39,8%.

Як і у попередніх консенсус-прогнозах, має місце збільшення усередненого значення від'ємного сальдо рахунку поточних операцій: як частки у ВВП з "мінус" 4,7%, прогнозованих у березні, до "мінус" 6,7%, у номінальному виразі з "мінус" 8,5 млрд. дол. США до "мінус" 13 млрд. дол. США (рис. 31, 32). Поряд з цим, існують значні відхилення між кількісними оцінками учасників: показник варіює від "мінус" 8,3 млрд. дол. США до "мінус" 17 млрд. дол. США. Експерти очікують, що притік коштів за фінансовим рахунком (насамперед завдяки прямим іноземним інвестиціям і середньо- та довгостроковим кредитам і облігаціям) надасть змогу компенсувати дефіцит поточного рахунку.

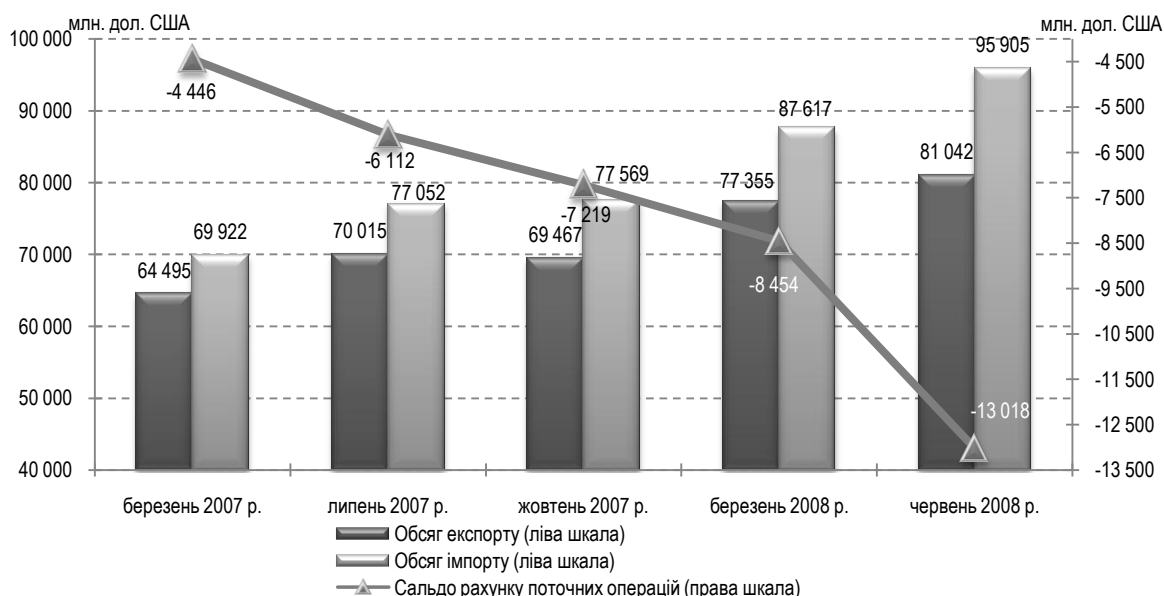

Рис. 32. Консенсус – прогноз обсягів експорту, імпорту товарів та послуг та сальдо рахунку поточних операцій платіжного балансу у 2008 році

Бюджет.

Порівняно з березневим консенсус-прогнозом відбулись зміни в прогнозних оцінках основних показників бюджету. Так, за прогнозами експертів, усереднене значення номінальних обсягів доходів на 5,2% більше попереднього прогнозу і становить 309,5 млрд. грн.³ (рис. 33).

Розрахунки, здійснені на припущеннях щодо незмінності ставок основних бюджетоутворюючих податків, за винятком акцизів, ставки яких поступово збільшуватимуться до стандартів ЄС (насамперед, на тютюнові вироби, спирт та алкогольні напої). Водночас, ряд фахівців припускають удосконалення системи адміністрування податків і зборів, що сприятиме мобілізації коштів до бюджету.

Окремі аналітики вважають, що можливим є ухвалення Податкового кодексу у 2008 році, з реалізацією його положень вже у наступному році.

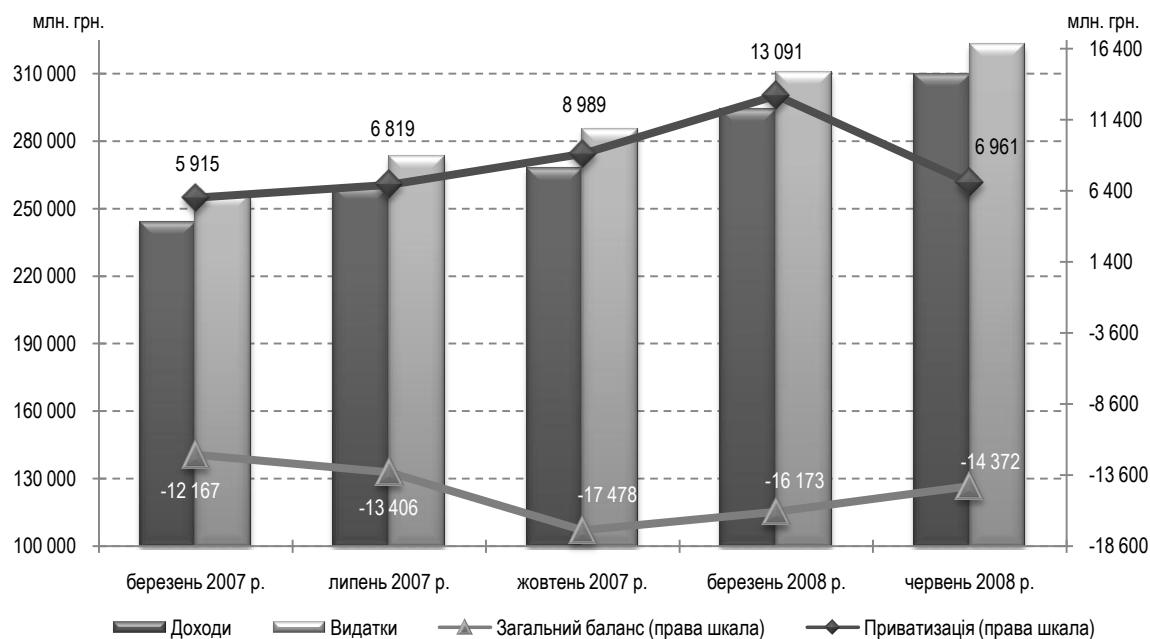

Рис. 33. Консенсус – прогноз бюджетних показників у 2008 році

Відповідно до прогнозних розрахунків очікується, що формування доходної частини бюджету відбуватиметься в основному за рахунок непрямих податків, а саме, надходжень від ПДВ, що загалом відповідає прогнозним змінам факторів росту в бік підвищення ролі споживання. Також, відповідне зростання вартісних та фізичних обсягів імпорту сприятиме збільшенню надходжень від ПДВ із імпортованих товарів. Більшість експертів не очікують накопичення заборгованості з відшкодування ПДВ. Поряд з цим, окремі аналітики очікують зниження податкових надходжень від господарської діяльності корпоративного сектору через погіршення фінансового стану підприємств.

На тлі підвищення консенсусної оцінки номінальних обсягів доходів бюджету підвищилась, порівняно з попереднім прогнозом, і оцінка номінальних обсягів видатків (на 4% до 322,9 млрд. грн.⁴) (рис. 33). В основному прогнозисти зійшлися у поглядах, що у 2008 році продовжиться тенденція прискореного зростання бюджетних видатків соціального спрямування. Інвестиційна активність держави залишиться низькою.

Експерти мають різні погляди щодо дефіциту бюджету. Варіація значення від 8 млрд. грн. до 18,6 млрд. грн. Усереднене значення дефіциту бюджету порівняно з попереднім прогнозом зменшилось (на 11,1% до 14,4 млрд. грн.) (рис. 33).

³ Законом України "Про Державний бюджет України на 2008 рік" та про внесення змін до деяких законодавчих актів України" доходи державного бюджету затверджені на рівні 217,8 млрд. грн. Відповідно до звіту Держказначейства про виконання зведеного бюджету за січень-квітень 2008 року план на рік доходів зведеного бюджету становить 281 млрд. грн. Тобто за консенсус-прогнозом бюджет може отримати надходжень на 28 млрд. грн. більше запланованого обсягу.

⁴ Законом України "Про Державний бюджет України на 2008 рік" та про внесення змін до деяких законодавчих актів України" видатки державного бюджету затверджені на рівні 234,8 млрд. грн. Відповідно до звіту Держказначейства про виконання зведеного бюджету за січень-квітень 2008 року план на рік видатків зведеного бюджету становить 296,3 млрд. грн. Тобто за консенсус-прогнозом видатки бюджету можуть перевищити майже на 27 млрд. грн. запланований рівень в умовах отримання додаткових надходжень у розмірі 28 млрд. грн.

Поряд з цим, розділились і погляди щодо джерел фінансування дефіциту бюджету: деякі передбачають покриття від'ємного сальдо бюджету за рахунок приватизаційних надходжень, інші – в умовах призупинення продажу акцій ряду інвестиційно-привабливих підприємств від яких планувалось отримати основну частину надходжень, прогнозують, що дефіцит фінансуватиметься за рахунок запозичень на зовнішніх ринках. Хоча останнє, зважаючи на зростання вартості кредитних ресурсів посилюватиме борговий тиск на бюджет.

Порівняно з березневим консенсус-прогнозом змінилась консенсусна оцінка основних бюджетних показників в розрахунку від ВВП (рис. 34). Доходи відносно ВВП залишились незмінними на рівні 32,4%, а видатки зменшились з 34,2% ВВП до 33,8% ВВП. Тобто, враховуючи і відповідне прогнозне зменшення дефіциту бюджету можна зробити висновок, що бюджетна політика буде направлена на запобігання надлишковому зростанню попиту.

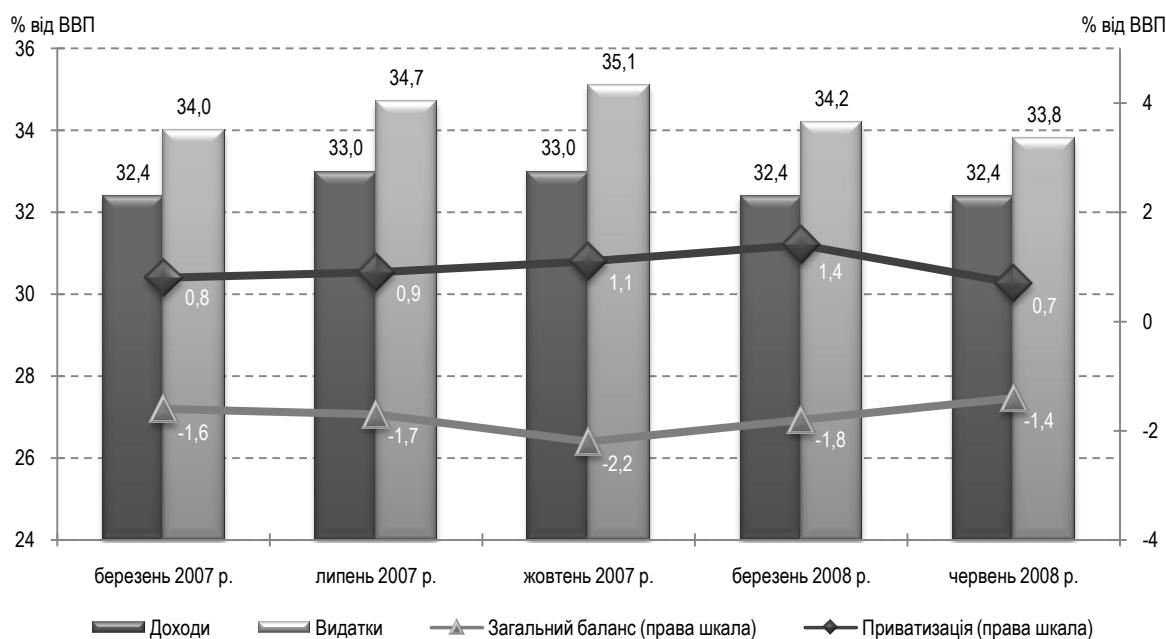

Рис. 34. Консенсус – прогноз бюджетних показників як частки ВВП у 2008 році

ПРОГНОЗ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НА 2009 РІК

Вдруге представляємо до Вашої уваги консенсус-прогноз основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2009 рік (таблиці 2, 4, 5).

Хоча, більшість прогнозуючих організацій вважають, що у 2009 році економічне зростання може бути збережено на рівні 2008 року, зважаючи на суттєве погіршення деякими аналітиками прогнозних оцінок розвитку економіки, консенсусна оцінка темпів приросту реального ВВП у 2009 році порівняно з березневим прогнозом дещо зменшилась (на 0,5 в.п.) і становила 5,5% (варіація значення від 3,5% до 6,5%) (рис. 35).

Водночас, експерти, які по 2008 року, збільшили свої оцінки щодо прогнозного обсягу номінального ВВП, що зумовлено підвищенням бази розрахунку (прогнозу на 2008 рік), а також зміною у бік збільшення цінових показників 2009 року. Усереднене значення номінального обсягу ВВП перевищило трильйон і склало 1184,4 млрд. грн. (варіація значень від 1073,1 млрд. грн. до 1273,6 млрд. грн.).

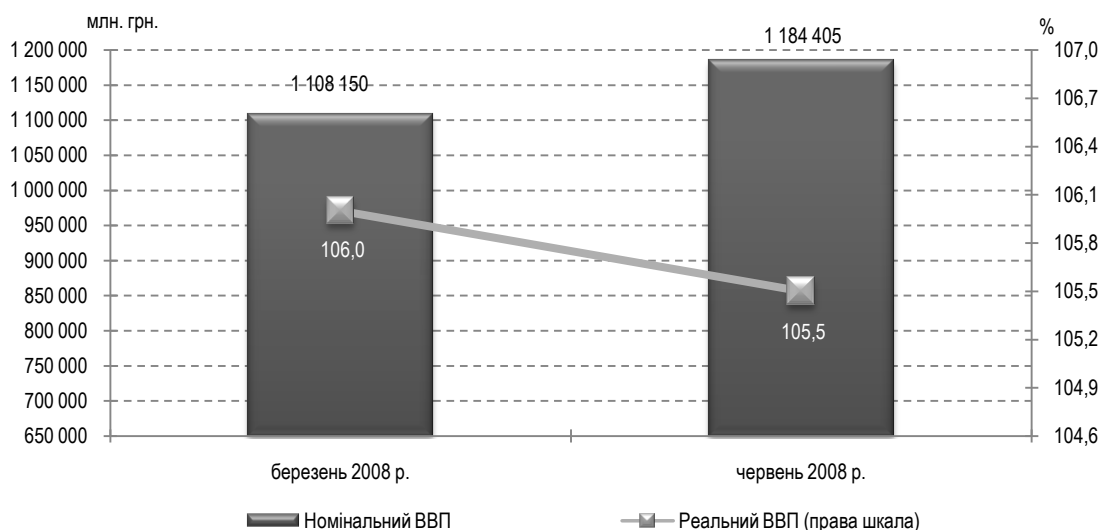

Рис. 35. Консенсус – прогноз реального та номінального ВВП у 2009 році

Учасники семінару розійшлися у поглядах щодо складових економічного зростання. Так, деякі вважають, що у 2009 році, як і у 2008 році, розвиток економіки в більшій мірі визначатиметься динамікою внутрішнього споживчого попиту в умовах збільшення від'ємного внеску зовнішнього попиту та низької інвестиційної активності підприємств, інші – передбачають посилення ролі інвестиційного попиту при зменшенні внеску в економічне зростання розширення споживчого попиту домогосподарств.

В цілому, усереднене значення реального приросту кінцевих споживчих витрат і інвестицій порівняно з березневими оцінками збільшилось на 0,7 в.п. до 8,5% (варіація значень від 6,6% до 12%), та 12,5% (з варіацією показника від 5,2% до 18,8%) відповідно (рис. 36).

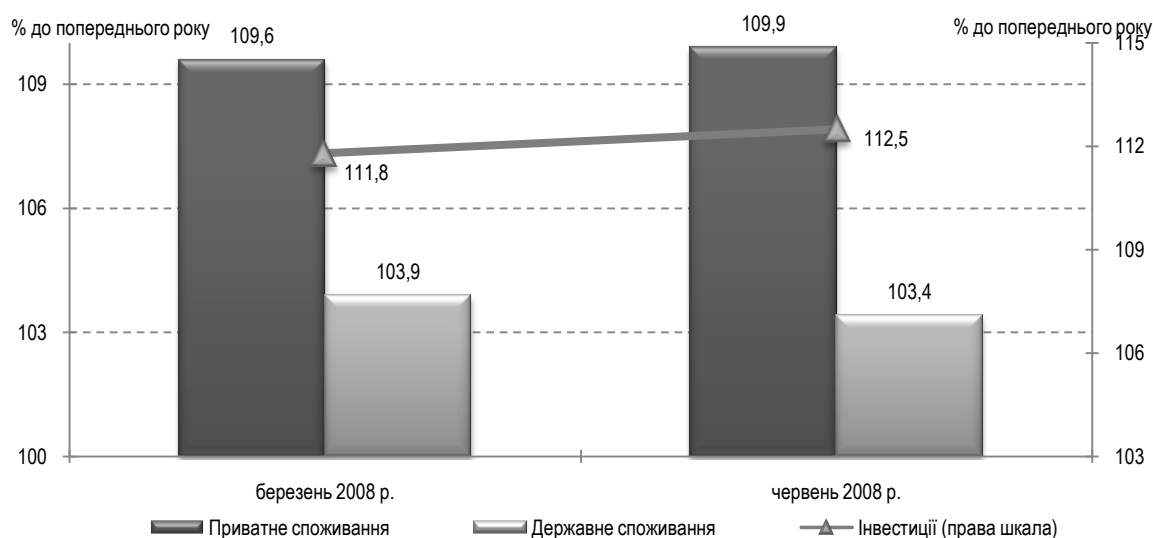

Рис. 36. Консенсус – прогноз зростання приватного та державного споживання, інвестицій у 2009 році

Споживання.

Розширення внутрішнього споживчого попиту, на думку прогнозистів, відбуватиметься в умовах подальшого зростання реальних наявних доходів населення. Основну роль у формуванні динаміки доходів населення, як і в попередніх роках, відіграватиме державне регулювання розмірів соціальних стандартів та гарантій. Хоча, щодо їх рівня на 2009 рік, погляди учасників семінару суттєво розійшлися. Зокрема, деякі припускають підвищення розміру мінімальної заробітної плати до рівня прожиткового мінімуму для працездатних осіб, інші – що у 2009 році цього не відбудеться.

Консенсусне значення середньої заробітної плати складає 2480 грн., що на 6,8% більше, ніж за прогнозом станом на березень (варіація показника від 2200 грн. до 3000 грн.) (рис. 37).

Платоспроможний попит населення буде також підтримуватись шляхом продовження виплат із державного бюджету коштів на компенсацію втрат громадян від знецінення грошових заощаджень (більшість експертів передбачають, що обсяги фінансування будуть на рівні 2008 року) та забезпечення подальшої диференціації розмірів пенсій тощо.

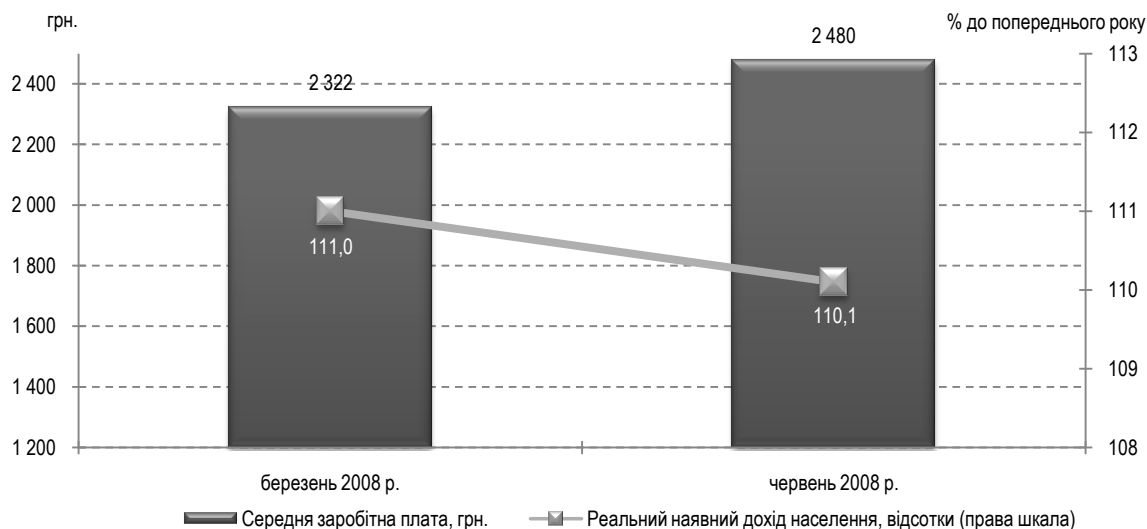

Рис. 37. Консенсус – прогноз середньої заробітної плати та зростання реальних наявних доходів населення у 2009 році

Хоча, усереднене значення темпів приросту реальних наявних доходів населення (10,1%) впритул наблизилось до реальних темпів приросту приватного споживання (9,9%) (рис. 38), більшість експертів передбачають в умовах уповільнення інфляційних процесів та зростання доходів підвищення схильності населення до заощадження порівняно з 2008 роком. Так, враховуючи експертні прогнози частка консенсус-прогнозу валових національних заощаджень у ВВП у 2009 році становитиме 23,2% (проти 22,5% у 2008 році).

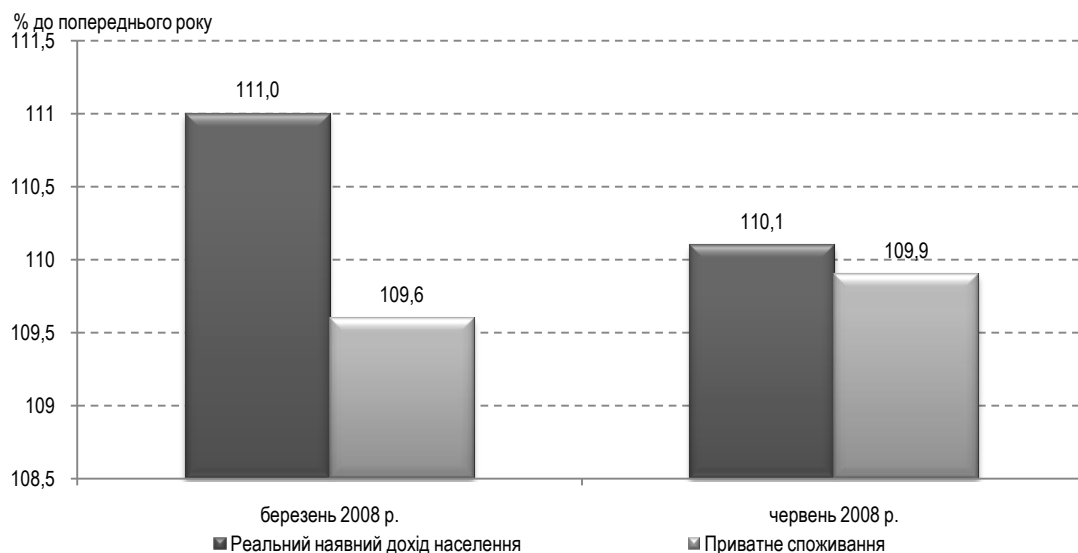

Рис. 38. Консенсус – прогноз зростання реальних наявних доходів населення та приватного споживання у 2009 році

Інвестиції.

Більшість прогнозістів очікує активізації інвестиційних процесів в країні. Так, відповідно до наданих учасниками семінару прогнозних оцінок, частка усередненого значення обсягу інвестицій у ВВП (28,9%) збільшилась як порівняно з попереднім консенсус-прогнозом (27,1%), так і відносно прогнозу на 2008 рік (27,1%) (рис. 39).

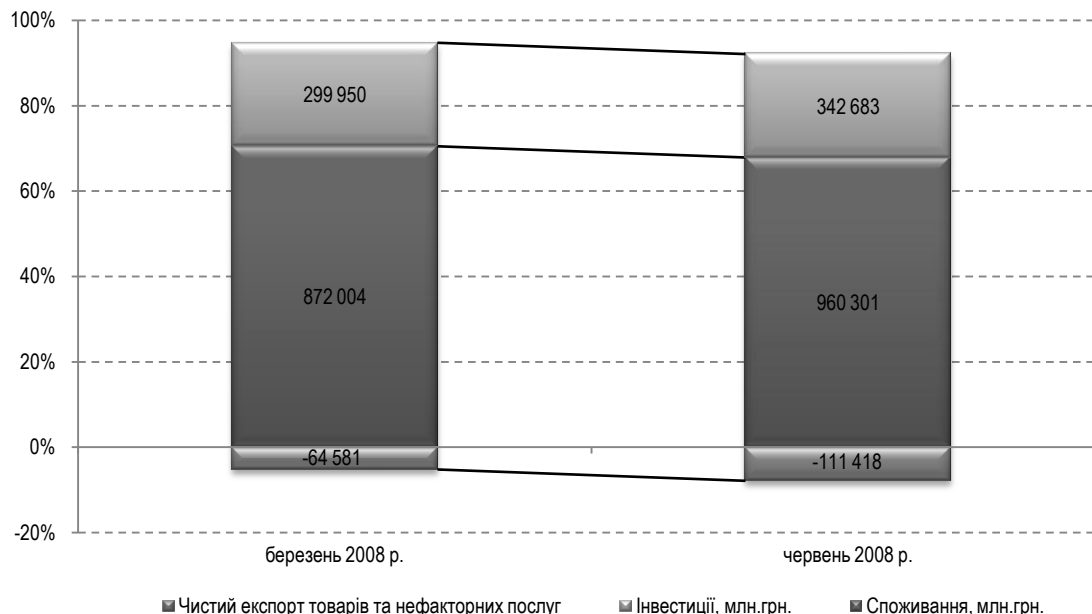

Рис. 39. Консенсус – прогноз основних складових ВВП за категоріями кінцевого використання

Усереднене значення реального приросту інвестицій складає 12,5% проти 11,8%, прогнозованих станом на березень. Водночас, як було зазначено вище, погляди експертів щодо інвестиційної динаміки у 2009 році розділились, про що свідчить варіація показників від 5,2% до 18,8%. Так, на думку деяких прогнозістів, розвиток інвестиційної активності буде гальмуватись внаслідок політичної нестабільності та обмеженості як власних ресурсів підприємств, зважаючи на можливе погіршення їх фінансового стану, так і кредитних ресурсів на внутрішньому і зовнішньому ринках через низьку ліквідність фінансової системи та відносно високу інфляцію, яка впливатиме на збільшення відсоткових ставок на фінансових ринках. Ряд експертів припускають збільшення доступу до міжнародного капіталу (зокрема, у II півріччі 2009 року), що позитивно впливатиме на інвестиційну діяльність підприємств.

Різними залишаються очікування експертів щодо зняття мораторію на купівлю/продаж земель сільськогосподарського призначення. Так, деякі передбачають прийняття відповідної законодавчої бази у 2008 році, що сприятиме притоку інвестицій в аграрний сектор, відповідно зростанню виробництва сільськогосподарської продукції та підвищенню її конкурентоспроможності, інші – вважають, що мораторій у 2008-2009 роках скасовано не буде.

Основним стимулом нарощування інвестицій буде: (1) формування жорсткої конкуренції на зовнішньому та внутрішньому ринку (у т.ч. з боку імпорту, зважаючи на членство України в СОТ) в умовах подальшого зростання затратності виробництва (зокрема, за припущеннями експертів максимальна ціна на газ на 2009 рік становить 350 дол. США за тис. куб. метрів, мінімальна – 230 дол. США), що змусить вітчизняних виробників і надалі активно інвестувати кошти (як власні, так і залучені) в оновлення морально та фізично застарілого обладнання; (2) підготовка до проведення в Україні фінального турніру чемпіонату Європи 2012 року з футболу, що сприятиме збільшенню залучення коштів як приватними інвесторами, так і державою.

Консенсусна оцінка чистого притоку обсягів прямих іноземних інвестицій на 2009 рік становить 11,6 млрд. дол. США (варіація значень від 9,7 млрд. дол. США до 14,6 млрд. дол. США), що на 19,4% більше, ніж прогноз станом на березень та на 11,7% вище усередненого значення на 2008 рік (рис. 40).

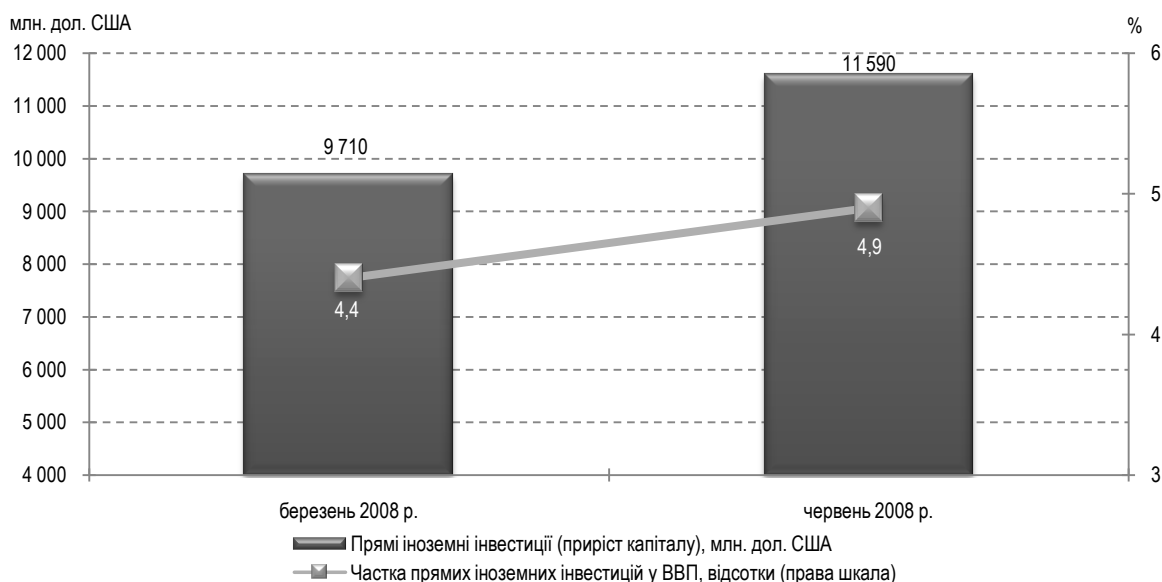

Рис. 40. Консенсус – прогноз обсягів чистого притоку прямих іноземних інвестицій у 2009 році

Чистий експорт.

Порівняно з консенсус-прогнозом станом на березень учасники семінару переглянули свої оцінки показників зовнішньої торгівлі: збільшено обсяги як експорту, так і імпорту товарів та послуг (рис. 41).

Експерти зійшлися у поглядах щодо продовження тенденції випереджального зростання обсягів імпорту над експортом. Консенсусне значення приросту обсягів експорту, за прогнозами організації, становило 23%, що на 4,7 в.п. більше показника станом на березень (з варіацією значення від 17% до 30%), імпорту – 27%, що на 6,9 в.п. вище попереднього прогнозу (показник варіює від 18% до 38,8%).

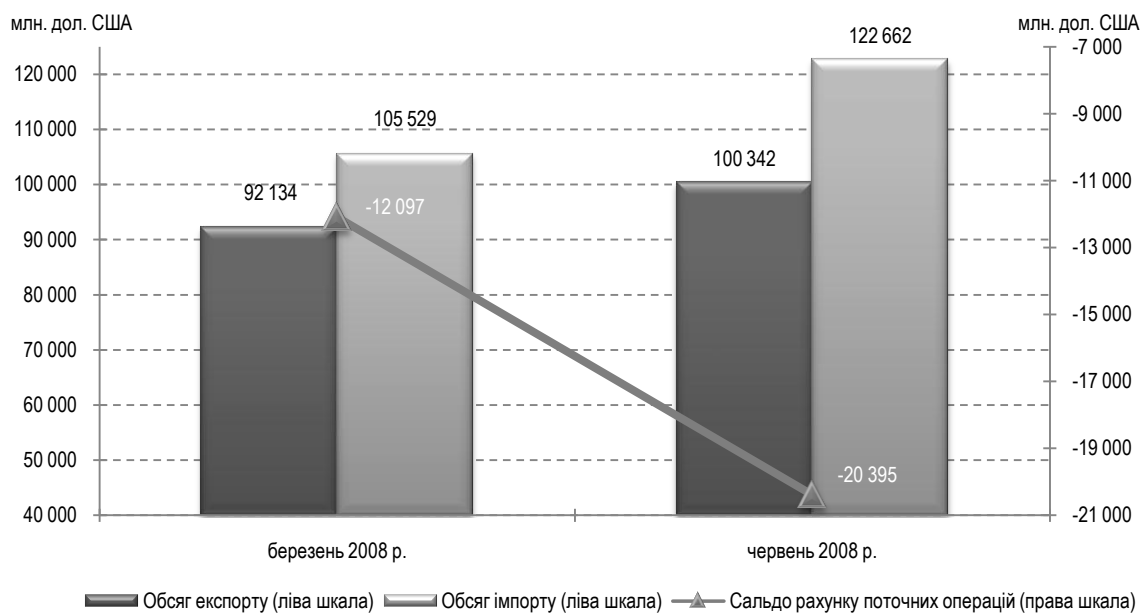

Рис. 41. Консенсус – прогноз обсягів експорту та імпорту товарів та послуг та усередненого значення від'ємного сальдо рахунку поточних операцій у 2009 році

На думку прогнозистів, висока динаміка експортно-імпортних операцій у 2009 році буде обумовлена як черговим підвищенням ціни на газ, так і утриманням високих середньорічних цін на нафту на світових ринках та на традиційних експортних ринках України. Частина фахівців припускає подолання негативних наслідків від міжнародної фінансової кризи, що сприятиме відновленню економічного розвитку деяких країн світу, хоча темпи зростання залишатимуться помірними. Поділилися погляди аналітиків щодо динаміки світового попиту на основну експортоорієнтовану продукцію. Зокрема, деякі очікують збільшення попиту на металопродукцію (у т.ч. через підвищення Китаєм експортного мита на неї та зростання споживання сталі у країнах Північної Америки, Азії та СНД), інші – його зниження.

Очікується подальша лібералізація торгівлі та поступове скорочення ставок експортного мита в рамках членства України у СОТ, посилення позиції українських виробників при застосуванні проти них антидемпінгових заходів, що сприятиме збільшенню обсягів експорту. У цілому позитивний вплив від членства України у СОТ матимуть, насамперед, металургійна та хімічна промисловість, у зв'язку з розширенням ринків збуту. Враховуючи відмову України від практики встановлення квот на експорт зернових в умовах отримання високого врожаю експерти прогнозують зростання обсягів експорту АПК.

Поряд з цим, передбачається зростання інвестиційного імпорту зважаючи на активізацію інвестиційної діяльності підприємств, а також імпорту споживчих товарів через збільшення доходів населення та обсягів кредитування.

За оцінками експертів перспективи балансу рахунку поточних операцій на 2009 рік не є однозначними про що свідчить суттєва різниця в прогнозних оцінках. Варіація значення складає від “мінус” 27,3 млрд. дол. США до “мінус” 7,8 млрд. дол. США, а його усереднене значення погіршилось до “мінус” 20,4 млрд. дол. США, що на 8,3 млрд. дол. США більше, ніж станом на березень. В той же час, консенсусне значення зведеного сальдо платіжного балансу знаходиться на від'ємному рівні і порівняно з попередніми оцінками збільшилось (враховуючи надані учасниками семінару прогнозні оцінки усереднений показник зведеного сальдо платіжного балансу в 2008 році залишиться позитивним). Тобто, країна, на думку експертів, у 2009 році буде нетто-кредитором.

Консенсусна оцінка частки обсягів експорту товарів та послуг у ВВП на 2009 рік становить 42,3% проти 41,9% станом на березень, 41,8% у 2008 році, імпорту – 51,7%, 48% та 49,5% відповідно (рис. 42).

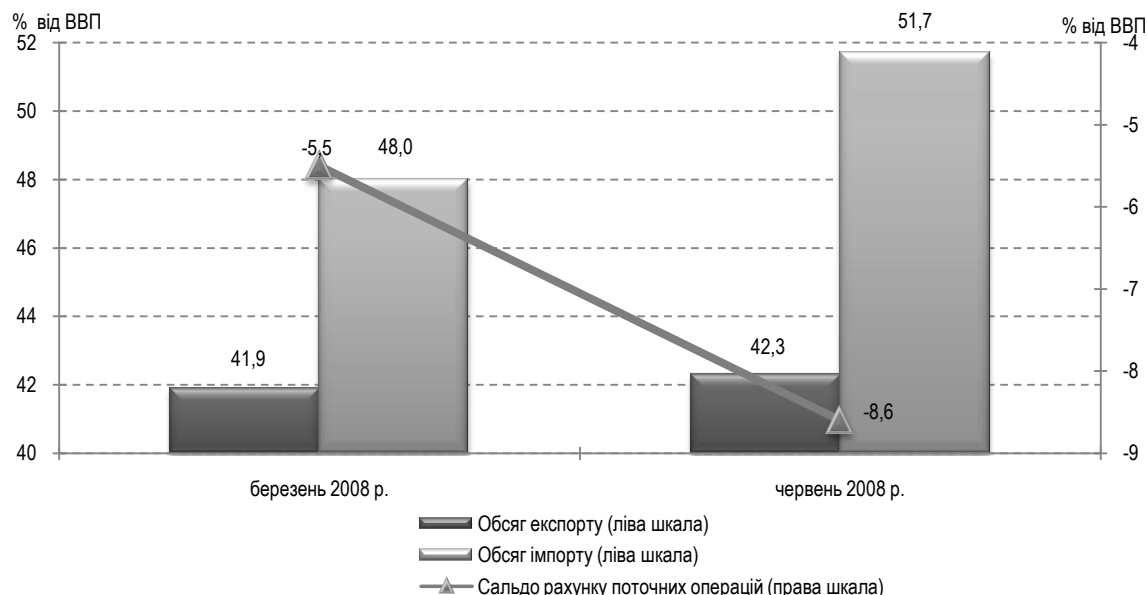

Рис. 42. Консенсус – прогноз частки експорту та імпорту товарів та послуг та усередненого значення від'ємного сальдо рахунку поточних операцій у ВВП у 2009 році

Бюджет.

Погляди експертів щодо податкової політики на 2009 рік поділились: одна частина аналітиків припускає незмінність ставок основних бюджетотворюючих податків, інша – очікує зниження ставок з податку на прибуток підприємств та ПДВ (деякі аналітики передбачають зниження ставок оподаткування корпоративним податком до 20% проти 25% ставки, діючої на даний час, та ПДВ – до 18-19% проти 20% відповідно). Окремі фахівці вважають, що у 2009 році буде запроваджено Податковий кодекс, прийняття якого відбудеться у 2008 році. Водночас, прогнозисти очікують подальше підвищення ставок акцизного збору до стандартів ЄС, а також впровадження податку на нерухомість, ставки якого затверджуватимуться на регіональному рівні, а надходження повністю спрямовуватимуться до місцевих бюджетів. Хоча, ряд прогнозуючих організацій вважає, що нових податків, таких як податок на нерухоме майно, запроваджено у 2009 році не буде. Деякі очікують скасування збору з операцій купівлі-продажу валюти, інші – поступове скорочення ставок вивізного (експортного) мита враховуючи членство України у СОТ, а також запровадження загальної ставки ПДВ для сільськогосподарських підприємств відповідно до зобов'язань України перед СОТ.

Хоча, порівняно з березневим консенсус-прогнозом усереднене значення (як номінального обсягу, так і частки у ВВП) доходів бюджету збільшилось (рис. 43, 44), спостерігається значна різниця в кількісних показниках бюджету. Варіація перерозподілу ВВП через доходну частину бюджету складає від 29,1% до 43,7%, а його консенсусне значення (32,6% ВВП) на 0,2 в.п. перевищує усереднений показник 2008 року.

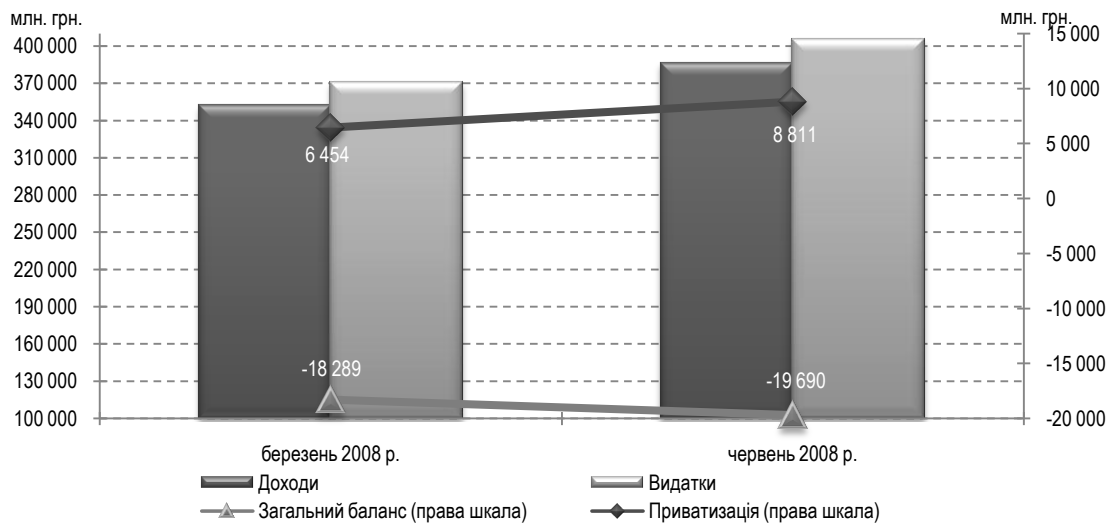

Рис. 43. Консенсус – прогноз бюджетних показників

У 2009 році, відповідно до наданих розрахунків, усереднене значення дефіциту бюджету в номінальному обсязі збільшилось порівняно з консенсус-прогнозом станом на березень (на 1,4 млрд. грн. до 19,7 млрд. грн.) (рис. 43), в той час, як дефіцит відносно ВВП дещо зменшився з 1,7% станом на березень до 1,6% станом на червень (рис. 44). Варіація значень сальдо бюджету становила від “мінус” 2,5% ВВП до “мінус” 0,9% ВВП. В основному прогнозисти передбачають фінансування дефіциту бюджету за рахунок надходжень від приватизації (зокрема, деякі аналітики припускають приватизацію Укртелекому в 2009 році). Консенсусна оцінка надходжень від приватизації порівняно з березневою збільшилась на 36,5% до 8,8 млрд. грн. (з варіацією показника від 1 млрд. грн. до 15 млрд. грн.).

Загалом, враховуючи наведені учасниками семінару припущення, експерти очікують і надалі збереження соціальної спрямованості бюджетних видатків зважаючи на наближення президентських виборів. Проте, частина прогнозистів передбачає збільшення обсягу фінансування інвестиційних програм з бюджету. Зважаючи на необхідність належної підготовки до проведення в Україні фінального турніру чемпіонату Європи 2012 року з футболу бюджетні інвестиції, в більшій мірі, спрямовуватимуться на будівництво інфраструктури (зокрема, транспортної та соціальної).

Ряд фахівців прогнозують зростання обсягу видатків бюджетних установ на оплату комунальних послуг та енергоносіїв внаслідок поступового наближення цін на енергоносії до світового рівня. Інші, зважаючи на останнє, передбачають збільшення обсягу фінансування субсидій населенню для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг.

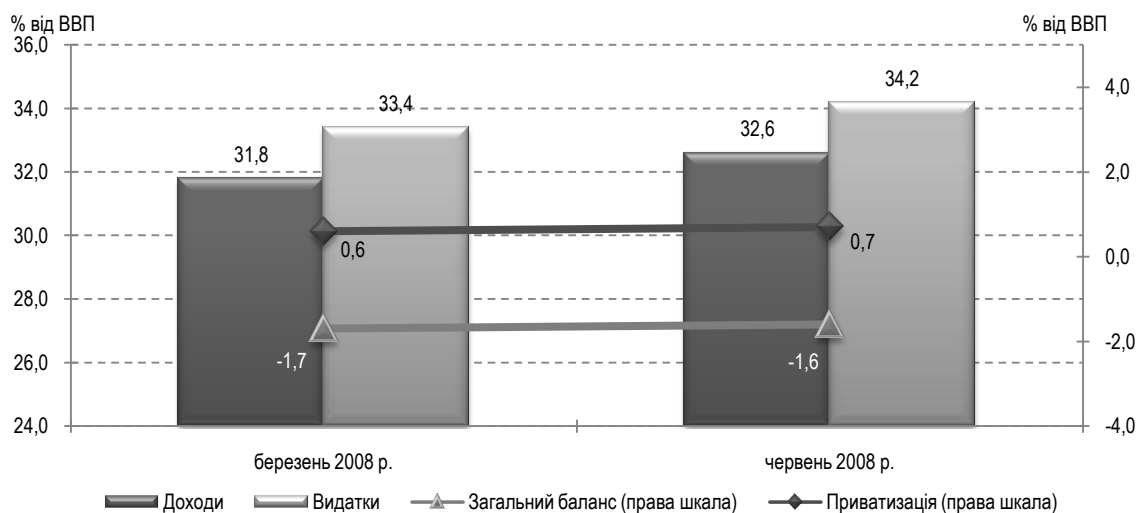

Рис. 44. Консенсус – прогноз бюджетних показників як частки ВВП

Ціни.

Хоча, порівняно з березневим консенсус-прогнозом усереднене значення цінових індексів збільшилось (індексу споживчих цін (грудень до грудня) – на 2 в.п. до 112,6%, індексу цін промислового виробництва – на 2,9 в.п. до 116,3%) (рис. 45), більшість експертів прогнозують загалом уповільнення зростання цін у 2009 році порівняно з 2008 роком. Зокрема, експерти передбачають цінову стабілізацію на ринку продовольства як в Україні, так і у світі, внаслідок отримання другий рік поспіль досить високого врожаю, який забезпечить потреби в сільськогосподарській продукції (за оцінками прогнозуючих організації врожай зернових у 2009 році може становити 42 млн. тонн – максимальне значення).

Також, стримуючими чинниками, на думку учасників семінару, будуть посилення конкуренції на внутрішньому ринку та його відкритість для імпортованої продукції, зважаючи на інтеграційні процеси України. В той же час, цінова динаміка 2009 року формуватиметься під впливом подальшого збільшення ціни на газ та заробітної плати.

Ряд прогнозуючих організацій припускають незмінність тарифів на житлово-комунальні послуги для населення, враховуючи передвиборчу кампанію. Хоча, більшість експертів, зважаючи на стримання у попередніх роках (зокрема, у 2007-2008 роках) зростання тарифів для населення передбачають проведення тарифної політики, спрямованої на поступову мінімізацію державних витрат на закупівлю природного газу для населення в умовах його подорожчання та приведення тарифів до економічно обґрунтованого рівня. Збільшення витрат населення на платні послуги внаслідок їх подорожчання відтягуватиме грошові кошти з продовольчого ринку, що обумовлюватиме зменшення частки витрат на продовольство та відповідно їх впливу на формування інфляційних процесів в економіці.

Вважається, що продовження проведення у 2009 році поміркованої монетарної політики, а також подальше пожвавлення фондового та фінансового ринку, сприятиме акумуляції вільних коштів в економіці.

Експерти очікують, що уповільнення порівняно з 2008 роком, зростання цін виробників промислової продукції у 2009 році буде зумовлено "охолодженням" світових товарних ринків (зокрема, металопродукції і нафти) та помірним зростанням світової економіки.

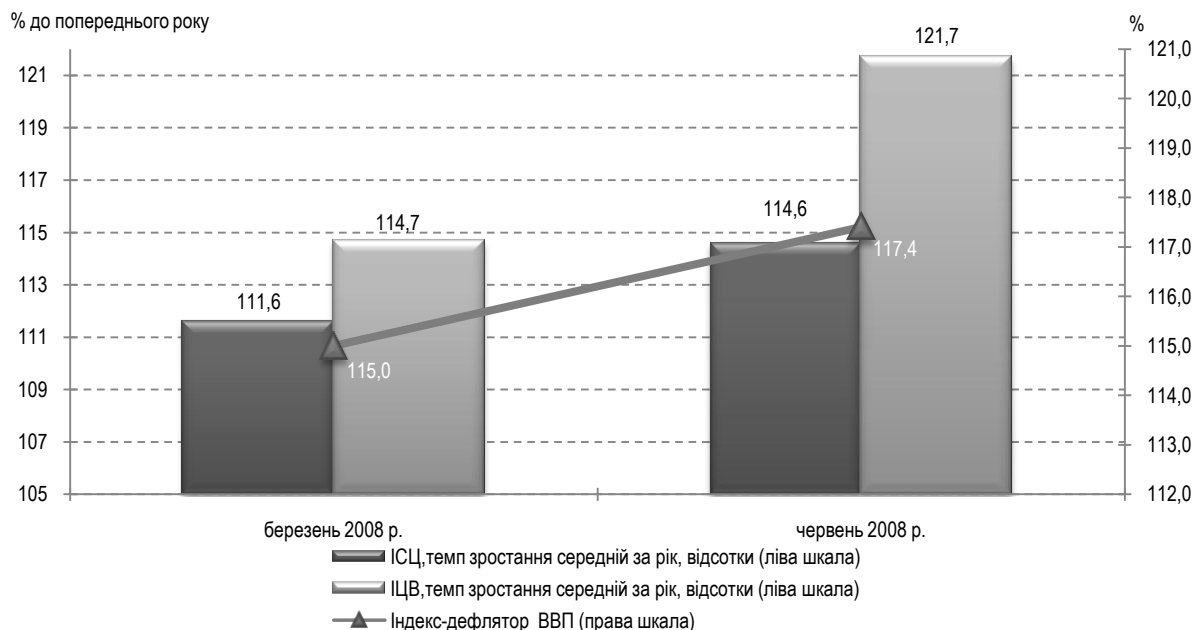

Рис. 45. Консенсус – прогноз цінових індексів

Зважаючи на гальмування зростання цін (за оцінками деяких аналітиків вже починаючи з II півріччя 2008 року), експерти поділяють думку щодо зменшення у 2009 році облікової ставки (можливе її зменшення до 9% - мінімальне значення). Відповідно очікується зниження вартості кредитних ресурсів, хоча, порівняно з консенсус-прогнозом станом на березень усереднене значення середньозваженої ставки за кредитами комерційних банків в національній валюті збільшилось на 2,2 в.п. до 15,4% (варіація значення від 13% до 18%) (рис. 46).

На думку експертів, роль процентних ставок, як інструмента грошово-кредитної політики, надалі посилюватиметься.

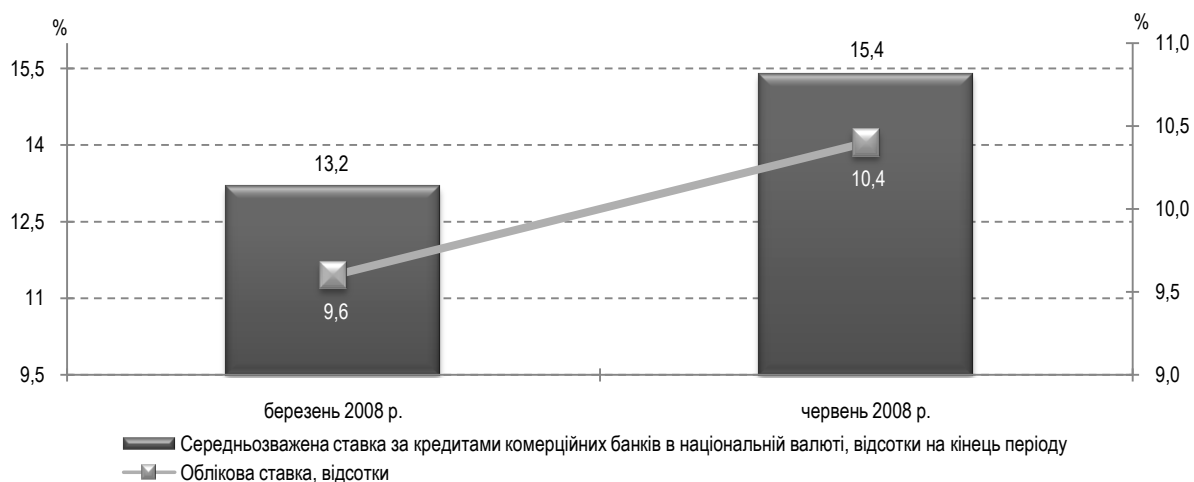

Рис. 46. Консенсус – прогноз показників банківської сфери у 2009 році

Більшість прогнозуючих організацій припускають подальше проведення НБУ валютно-курсової політики, спрямованої на посилення гнучкості курсоутворення та зменшення участі НБУ в операціях на міжбанківському валютному ринку, що стане значним кроком до впровадження в подальшому режиму інфляційного таргетування. Проте, погляди учасників семінару щодо динаміки національної грошової одиниці, як і до чистого експорту, розділились, про що свідчить варіація значення обмінного курсу гривні до долара США на кінець періоду (від 4,80 грн/ дол. США до 5,36 грн/ дол. США). Порівняно з попереднім прогнозом цей коридор значно розширився. Але, зважаючи на очікуване зростання дефіциту рахунку поточних операцій платіжного балансу, прогнозується в основному передбачають девальваційні тенденції (деякі аналітики вже починаючи з IV кварталу 2008 року). Консенсусна оцінка обмінного курсу гривні до долара США на кінець 2009 рік підвищилась на 0,4% і становила 5,07 грн/дол. США (рис. 47).

Також, про можливу зміну вектору курсової динаміки (з ревальваційної на девальваційну) свідчить зниження фахівцями прогнозних оцінок рівня міжнародних валютних резервів на фоні ймовірнішого посилення долара відносно євро на світових ринках. Усереднене значення рівня міжнародних валютних резервів становить 34,5 млрд. дол. США проти 37,9 млрд. дол. США станом на березень та 34,7 млрд. дол. США у 2008 році. Варіація значення від 26,3 млрд. дол. США до 38 млрд. дол. США. Отже, можливе менше зростання резервів призведе до зміни точки вводу грошей в економіку – домінуючий до цього канал валютного ринку буде поступово замінений на канал рефінансування.

Поряд з цим, організації вважають, що НБУ продовжуватиме проводити жорстку грошово-кредитну політику, направлену на стримування розширення пропозиції грошей в економіці. Так, усереднене значення приросту грошових агрегатів зменшилось як порівняно з березневим консенсус-прогнозом, так і порівняно з прогнозними оцінками 2008 року (рис. 47). За прогнозами експертів знизився рівень монетизації економіки (з 54,3% - усереднене значення 2008 року до 53,7% - консенсус прогноз на 2009 рік станом на червень проти 60,6% станом на березень).

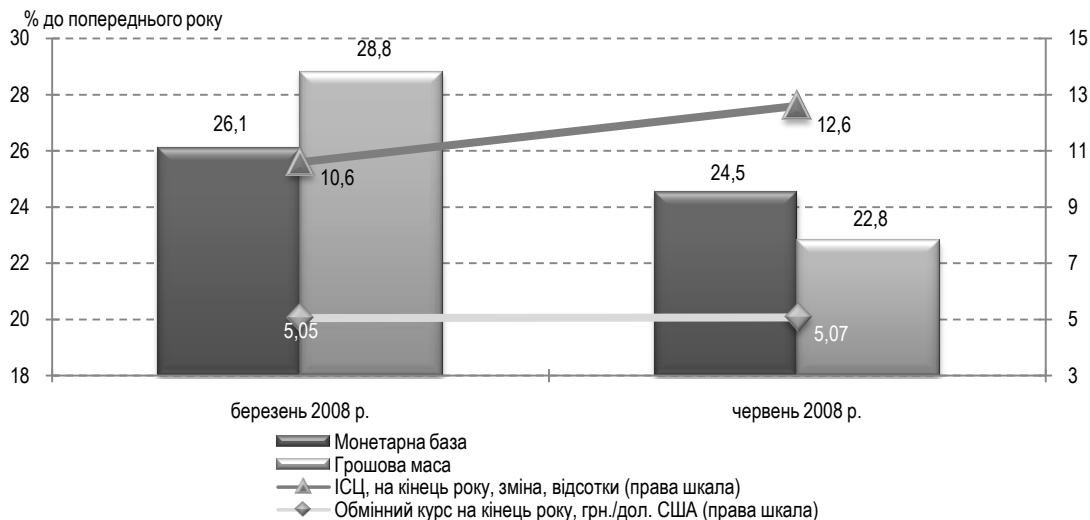

Рис. 47. Консенсус – прогноз показників грошово-кредитного та валютного ринків у 2009 році

РИЗИКИ НА 2008-2009 РОКИ

Для оцінки вірогідності реалізації ризиків учасникам семінару була запропонована анкета, яка містила перелік можливих ризиків, наданих аналітичними організаціями.

Експерти оцінювали ризиків за двома критеріями: вірогідність реалізації конкретного ризику та вплив ризику на економіку України.

Оцінка реалізації ризиків та їх впливу на економіку України проводилась за наступною шкалою.

Оцінка вірогідності реалізації явища	Оцінка впливу явища на економіку України
значна ймовірність (50-60%%) прояву ризику – 4;	значний вплив – 4;
середня ймовірність (30-49%%) прояву ризику – 3;	помірний вплив – 3;
помірна ймовірність (10-29%%) прояву ризику – 2;	слабкий вплив – 2;
мала ймовірність (менше 10%) прояву ризику – 1;	незначний вплив – 1;
ризик не є вірогідним – 0.	немає впливу – 0.

На основі наданих матеріалів було розраховано інтегральну оцінку ризиків, як добуток оцінок вірогідності реалізації явища та впливу явища на економіку України, зважений на кількість респондентів.

Високу інтегральну оцінку отримали наступні ризики:

Зниження інвестиційної активності як з боку вітчизняних виробників, так і іноземних інвесторів через посилення макроекономічних дисбалансів та критичного зростання інфляції (інтегральна оцінка ризику - 9), політичну напругу (7);

Неспроможність та зволікання з організацією на належному рівні підготовчих робіт щодо розвитку інфраструктури та будівництва відповідних об'єктів для проведення ЄВРО-2012 (9);

Пригнічення ділової активності внаслідок проведення жорсткої монетарної політики (8);

Невиконання плану надходжень від приватизації державного майна у 2008 році (8);

Малодоступність довгострокових кредитів (8);

Уповільнення темпів розвитку світової економіки (7);

Зростання світових цін на нафту (нафтопродукти) (7);

Зростання цін на світових ринках рослинництва та тваринництва (7);

Вже вдруге поспіль найбільш значущим ризиком у прогностичному періоді, якій має найбільшу оцінку як вірогідності реалізації явища, так і його впливу на економіку, експерти визначили високі інфляційні очікування населення та товаровиробників (інтегральна оцінка ризику – 10).

Слід зазначити, що на відміну від березневої оцінки ризиків, в червні результати опитування засвідчили про суттєве їх зростання: інтегральна оцінка у березні 2008 року коливалась від 4 до 8, у червні – від 6 до 10.

Однією відмінністю, яка носить негативний характер, є зростання оцінок саме внутрішніх ризиків, в той час як більшість ризиків березня в основному були зосереджені у зовнішньому середовищі (рис. 48, 49).

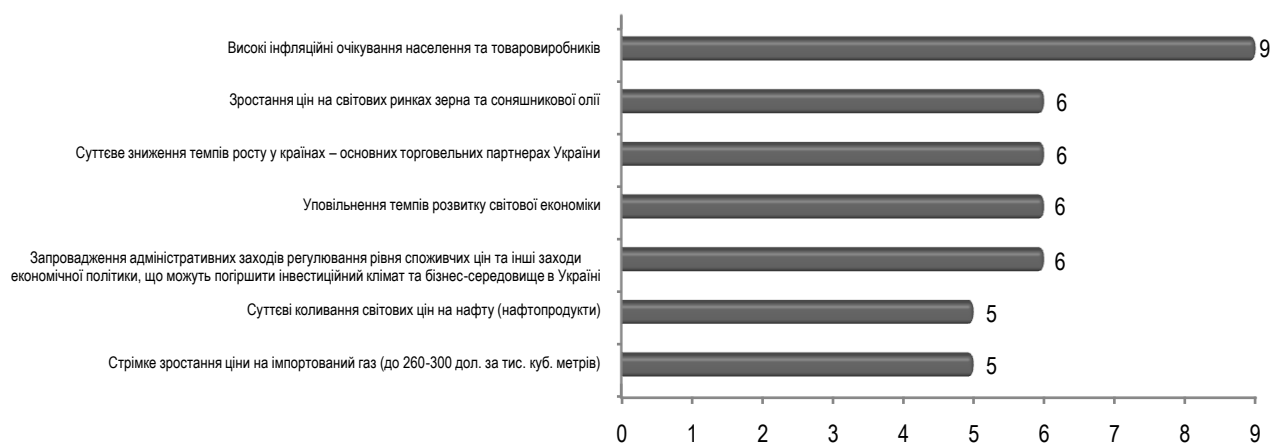

Рис. 48. Інтегральна оцінка ризиків на 2008-2009 роки у березні 2008 року

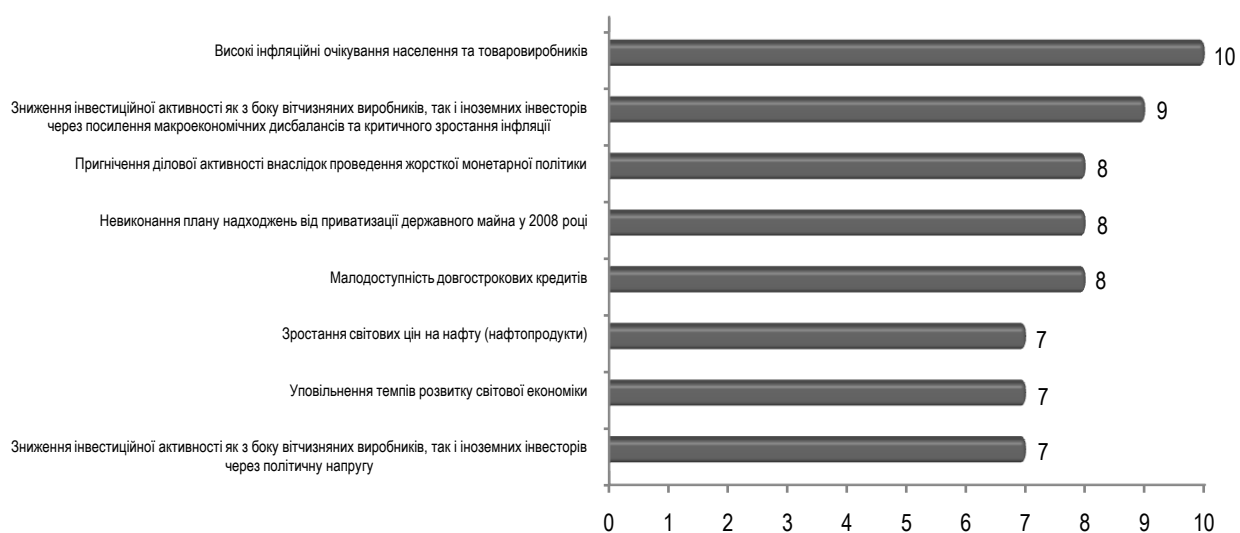

Рис. 49. Інтегральна оцінка ризиків на 2008-2009 роки у червні 2008 року

ПРОГНОЗ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НА 2010-2012 РОКИ (усереднений)

Прогноз основних макропоказників на період з 2010 до 2012 року представлено вдруге (таблиці 6, 7).

З огляду на те, що лише декілька прогнозуючих організацій-учасників семінару надали свої прогнози на середньострокову перспективу, консенсусна оцінка є досить умовною, розрахованою на базі вузького кола показників.

Експерти на прогнозний період передбачають закріплення позитивних тенденцій стійкого економічного зростання. Хоча, порівняно з березневим прогнозом консенсусна оцінка середніх темпів приросту ВВП зменшилась на 0,8 в.п. і становила 5,6% (з варіацією значення від 3,5% до 7,2%) (рис. 50).

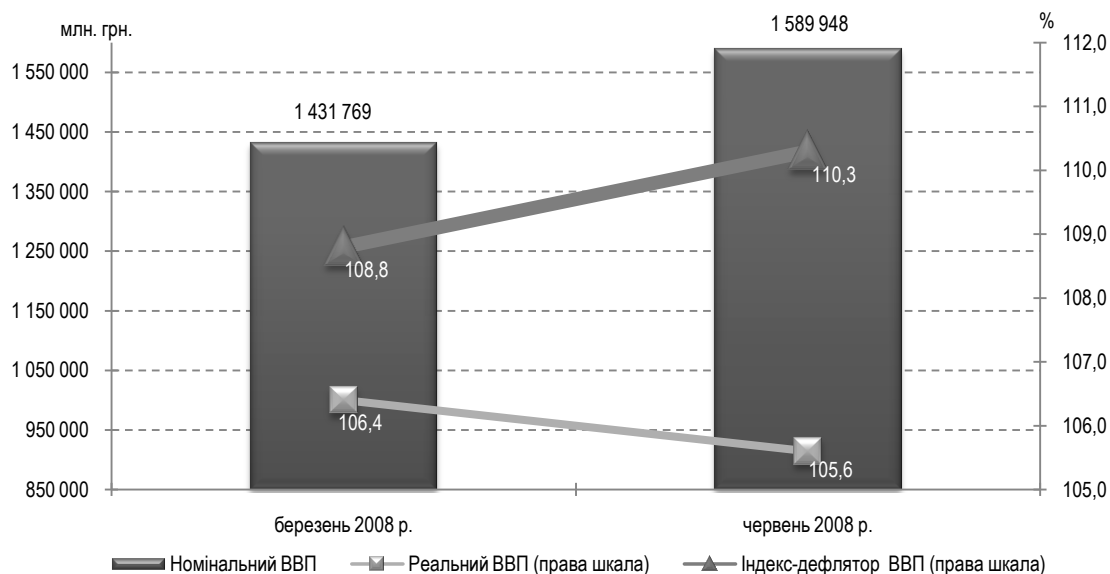

Рис. 50. Консенсус – прогноз реального та номінального ВВП, індексу-дефлятору ВВП у 2010-2012 роках (усереднений)

Перегляд прогнозистами у бік збільшення середнього обсягу номінального ВВП (на 11% до 1589 млрд.грн.) в основному зумовлено підвищенням порівняно з попередніми оцінками цінових показників. Хоча, загалом організації очікують поступове уповільнення інфляційних процесів протягом 2010-2012 років та втримання динаміки цін на рівні, що не перевищує однозначних чисел. Так, усереднене значення індексу споживчих цін (грудень до грудня) становило 109% (варіація показника від 106,5% до 110%). Частина аналітиків припускає продовження у 2010 році дії факторів (зокрема, подорожчання продовольчих товарів та енергоресурсів у світі, але помірними темпами), що негативно впливатимуть на цінову динаміку внутрішнього ринку. Зважаючи на зменшення порівняно з попередніми оцінками темпів приросту грошових агрегатів (усереднене значення приросту монетарної бази в середньому за 2010-2012 роки зменшилось на 9,2 в.п і становило 21,8% з варіацією значення від 18% до 24%), можна припустити, що прогнозисти закладають проведення НБУ більш жорсткої монетарної політики.

За прогнозними оцінками учасників семінару, існуюча на даний час тенденція перевищення темпів росту імпорту над експортом зміниться на протилежну. Порівняно з березневими оцінками збільшились консенсусні показники темпів приросту середніх обсягів як експорту товарів та послуг – на 11,9 в.п. до 24,3% (варіація значення від 15% до 38,1%), так і імпорту – на 9,7 в.п. 20% (варіація показника від 14,4% до 29,8%). Хоча в прогнозах учасників семінару спостерігається суттєва відмінність в кількісних показниках, в цілому, на думку аналітиків, підвищення конкурентоспроможності української продукції дає змогу розраховувати на уповільнення темпів зростання імпорту. Поряд з цим, середнє значення від'ємного сальдо рахунку поточних операцій порівняно з попереднім консенсус-прогнозом погіршилось (у 2,6 раза) і становило 14,9 млрд. дол. США (з варіацією показника від “мінус” 2,1 млрд. дол. США до “мінус” 25,5 млрд. дол. США).

Як і у попередніх прогнозах, експерти припускають продовження тенденції розширення споживчого попиту домогосподарств. Проте, порівняно з 2008-2009 роками, динаміка зростання уповільниться, зважаючи на те, що у прогнозованому періоді в умовах підтримання розміру мінімальної заробітної плати на рівні прожиткового мінімуму та забезпечення формування умов оплати праці працівників бюджетної сфери на основі дії Єдиної тарифної сітки, підвищення державних соціальних стандартів в основному буде залежати від динаміки зростання споживчих цін, яка також уповільнюватиметься. Більшість прогнозистів передбачають подальше реформування пенсійного страхування та урегулювання питань щодо соціального захисту і пенсійного забезпечення окремих категорій населення.

Експерти не знайшли консенсусу щодо оцінки перспектив розвитку інвестиційної діяльності.

Деякі аналітики очікують високий рівень інвестиційної та інноваційної активності, що в основному буде зумовлено необхідністю технічного переоснащення виробництва з метою підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, забезпеченням належної підготовки до проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи з футболу 2012 року, посиленням інвестиційної спрямованості бюджетних видатків (деякі експерти у прогнозованому періоді передбачають інтенсивний розвиток інфраструктури, зокрема, спортивної, транспортної та інформаційно-телекомунікаційної). За оцінками прогнозуючих організацій, досить високим залишиться рівень притоку прямих іноземних інвестицій. Так, консенсусне значення середнього приросту прямих іноземних інвестицій на 2010-2012 роки становило 12,6 млрд. дол. США проти 10,5 млрд. дол. США станом на березень (варіація значення від 9,1 млрд. дол. США до 16,3 млрд. дол. США).

Водночас, ряд експертів вважають, що розвиток інвестиційної активності в найближчі роки буде гальмуватись політичною нестабільністю в країні, обмеженістю інвестиційних ресурсів, направленням діяльності підприємств в основному на вирішення поточних проблем.

На думку аналітиків, досить високим залишиться рівень перерозподілу ВВП через бюджет. Його усереднений показник порівняно з попереднім прогнозом збільшився на 1 в.п. до 32,5% при підвищенні консенсусної оцінки частки дефіциту бюджету у ВВП (на 0,2 в.п. до 1,2% з варіацією показника від "мінус" 0,5% до "мінус" 2,5%). Частина фахівців передбачають, що фінансування дефіциту бюджету відбуватиметься в основному за рахунок отримання надходження коштів від приватизації, зважаючи на припущення експертів щодо гальмування приватизаційних процесів у 2008-2009 роках та призупинення продажу інвестиційно-привабливих підприємств (зокрема, Укртелекому та Одеського припортового заводу). Інші - через запозичення на внутрішньому та зовнішньому ринках при збільшенні частки внутрішніх запозичень, зважаючи на розвиток фондового ринку та підвищення привабливості вітчизняних цінних паперів держави.

Отже, в цілому у прогнозованому періоді учасники семінару припускають вірогідність підвищення ефективності внутрішніх факторів зростання, яке забезпечуватиметься проведенням прогресивних структурних реформ і формуванням сприятливого інвестиційного клімату та базуватиметься на зміцненні конкурентоспроможності української економіки, підвищенні ефективності використання виробничих ресурсів та науково-технологічного потенціалу в умовах цінової стабільності.

Таблиця 2.

**Консенсус-прогноз на 2008-2009 роки
(станом на червень 2008 року)**

Показник	2008	2009	2008		2009	
	Середнє		MIN	MAX	MIN	MAX
Реальний сектор	мільйони гривень					
Номінальний ВВП	954 644	1 184 405	919 888	996 364	1 073 095	1 273 587
Споживання	769 541	960 301	744 000	823 271	872 369	1 048 428
приватне	597 014	742 901	560 498	638 035	656 022	804 126
державне	175 462	217 156	160 000	190 014	188 836	242 219
Інвестиції	258 394	342 683	216 841	280 362	270 627	392 849
Валове нагромадження основного капіталу	262 543	344 931	230 850	281 063	287 109	392 404
приватного	226 263	293 333	203 148	252 062	252 180	315 661
державного	28 239	36 196	25 820	30 892	33 895	39 579
Чистий експорт	-73 514	-111 418	-46 170	-90 000	-44 171	-145 626
Валові національні заощадження	214 902	274 802	170 700	267 911	240 790	366 577
	індекс, рік до року					
Реальний ВВП	106,0	105,5	103,7	107,3	103,5	106,5
Споживання	109,9	108,5	107,5	112,4	106,6	112,0
приватне	112,3	109,9	109,1	115,0	106,1	115,0
державне	103,5	103,4	102,0	105,6	101,1	106,3
Інвестиції	112,2	112,5	105,0	121,9	105,2	118,8
Інфляція	індекс					
Дефлятор ВВП (середній за рік)	127,3	117,4	122,0	132,9	111,1	122,2
Індекс споживчих цін (середній за рік)	125,5	114,6	123,2	130,7	110,7	118,9
грудень до грудня попереднього року	121,5	112,6	118,2	131,9	109,8	114,7
Індекс цін виробників (середній за рік)	133,1	121,7	125,5	140,4	114,8	139,8
грудень до грудня попереднього року	130,5	116,3	123,0	145,1	112,0	122,9
Зовнішній сектор	млн. дол. США					
Рахунок поточних операцій	-13 018	-20 395	-8 346	-17 000	-7 811	-27 300
Обсяг експорту товарів та послуг	81 042	100 342	73 300	90 000	90 900	109 100
Обсяг імпорту товарів та послуг	-95 905	-122 662	-86 690	-108 700	-102 294	-137 800
Баланс доходів	-2 808	-3 352	-3 600	-2 378	-4 000	-2 800
Офіційні трансферти (нетто)	4 654	5 276	3 968	5 000	4 400	5 868
Сальдо рахунку операцій з капіталом	14 923	19 844	8 380	18 171	9 420	27 000
Прямі іноземні інвестиції	10 373	11 590	7 500	12 724	9 700	14 573
Зовнішній сектор	у відсотках до ВВП					
Рахунок поточних операцій	-6,7	-8,6	-4,3	-9,1	-3,5	-11,7
Обсяг експорту товарів та послуг	41,8	42,3	39,0	48,2	37,9	47,2
Обсяг імпорту товарів та послуг	-49,5	-51,7	-45,0	-58,2	-45,9	-59,7
Баланс доходів	-1,4	-1,4	-1,9	-1,2	-1,7	-1,2
Офіційні трансферти (нетто)	2,4	2,2	2,1	2,6	1,9	2,4

Показник	2008	2009	2008		2009	
	Середнє		MIN	MAX	MIN	MAX
Сальдо рахунку операцій з капіталом	7,7	8,4	4,4	9,1	4,3	11,7
Прямі іноземні інвестиції	5,4	4,9	4,0	6,8	4,0	6,5
Зовнішній сектор	у відсотках, рік до року					
Обсяг експорту товарів та послуг	125,7	123,0	116,0	133,6	117,0	130,0
Обсяг імпорту товарів та послуг	132,6	127,0	121,0	139,8	118,0	138,8
Обмінний курс, грн./дол. США						
Середній	4,93	5,00	4,80	5,00	4,80	5,25
Кінець періоду	4,96	5,07	4,85	5,10	4,80	5,36
Зведений бюджет	мільйони гривень					
Всі доходи	309 533	386 446	292 600	412 131	342 322	497 569
Всі видатки	322 932	405 464	301 827	423 145	362 300	514 967
Загальний баланс	-14 372	-19 690	-8 011	-18 588	-10 000	-26 827
Приватизація	6 961	8 811	700	15 691	1 000	15 000
Зведений бюджет	у відсотках до ВВП					
Всі доходи	32,4	32,6	29,5	43,9	29,1	43,7
Всі видатки	33,8	34,2	30,4	45,1	31,1	45,2
Загальний баланс	-1,4	-1,6	-0,8	-2,0	-0,9	-2,5
Приватизація	0,7	0,7	0,1	1,6	0,1	1,2
Гроші та кредит						
Монетарна база (на кінець періоду), млн. грн.	183 225	228 028	153 821	230 000	167 511	290 000
грудень до грудня попереднього року, %	29,1	24,5	8,4	37,3	8,9	30,0
Грошова маса (М3) (на кінець періоду), млн. грн.	517 934	635 860	468 653	571 400	354 054	769 700
грудень до грудня попереднього року, %	30,7	22,8	18,3	46,0	17,0	34,7
Середньозважена ставка за кредитами комерційних банків в національній валюті, % на кінець періоду	16,9	15,4	15,5	20,0	13,0	18,0
Міжнародні резерви НБУ, дол. млн.	34 737	34 492	33 446	36 000	26 298	38 000
Соціальні показники						
Населення, млн. осіб	46,1	45,9	45,9	46,3	45,6	46,0
зміни у % до попереднього року	99,2	99,4	99,3	99,6	99,2	99,7
Середня заробітна плата працівників, грн.	1 886	2 480	1 800	2 100	2 200	3 000
Наявні доходи населення, млрд. грн.	634	801	580	660	720	850
Наявні доходи населення, зміни у % до попереднього року	13,0	10,1	8,2	15,0	2,6	15,8

Таблиця 3.

**Динаміка консенсус-прогнозу на 2008 рік
(березень 2007 – червень 2008)**

Показник	березень 2007	липень 2007	жовтень 2007	відхилення (жовтень 2007/ липень 2007)	березень 2008	відхилення (березень 2008/ жовтень 2007)	червень 2008	відхилення (червень 2008/ березень 2008)
Реальний сектор, мільйони гривень								
Номінальний ВВП	752 743	788 308	812 519	+3,1%	907 946	+11,7%	954 644	+5,1%
Споживання	599 708	622 292	640 299	+2,9%	716 855	+12,0%	769 541	+7,3%
Інвестиції	183 991	204 570	218 609	+6,9%	240 807	+10,2%	258 394	+7,3%
Чистий експорт	-24 393	-30 688	-37 053	+6 365	-49 556	+12 503	-73 514	+23 958
Валові національні заощадження	160 726	183 371	192 931	+5,2%	210 874	+9,3%	214 902	+1,9%
Індекс, рік до року								
Реальний ВВП	106,4	106,4	106,4	0 в.п.	106,1	-0,3 в.п.	106,0	-0,1 в.п.
Споживання	106,6	106,8	107,2	+0,4 в.п.	109,0	+1,8 в.п.	109,9	+0,9 в.п.
Інвестиції	110,6	111,0	112,0	+1 в.п.	112,2	+0,2 в.п.	112,2	0 в.п.
Інфляція, індекс								
Індекс споживчих цін (середній за рік)	108,9	109,2	110,9	+1,7 в.п.	118,0	+7,1 в.п.	125,5	+7,5 в.п.
грудень до грудня попереднього року	108,2	107,9	109,8	+1,9 в.п.	114,1	+4,3 в.п.	121,5	+7,4 в.п.
Індекс цін виробників (середній за рік)	110,7	111,8	114,1	+2,3 в.п.	120,8	+6,7 в.п.	133,1	+12,3 в.п.
грудень до грудня попереднього року	109,7	110,5	111,8	+1,3 в.п.	117,4	+5,6 в.п.	130,5	+13,1 в.п.
Зовнішній сектор, млн. дол. США								
Рахунок поточних операцій	-4 446	-6 112	-7219	+1107	-8 454	+1 235	-13 018	+4 564
Обсяг експорту товарів та послуг	64 495	70 015	69 467	-0,8%	77 355	+11,4%	81 042	+4,8%
Обсяг імпорту товарів та послуг	-69 922	-77 052	-77 569	+0,7%	-87 617	+13,0%	-95 905	+9,5%
Прямі іноземні інвестиції	5 204	5 476	6 002	+ 526	9 463	+3 461	10 373	+910
Зовнішній сектор, % до ВВП								
Рахунок поточних операцій	-3,0	-3,9	-4,5	+0,6 в.п.	-4,7	+0,2 в.п.	-6,7	+2,0 в.п.
Обсяг експорту товарів та послуг	43,7	45,1	43,3	-1,8 в.п.	42,9	-0,4 в.п.	41,8	-1,1 в.п.
Обсяг імпорту товарів та послуг	-47,4	-49,6	-48,3	-1,3 в.п.	-48,6	+0,3 в.п.	-49,5	+0,9 в.п.
Прямі іноземні інвестиції	3,5	3,5	3,7	+0,2 в.п.	5,3	+1,6 в.п.	5,4	+0,1 в.п.
Зовнішній сектор, % рік до року								
Обсяг експорту товарів та послуг	115,4	116,4	117,7	+1,3 в.п.	120,8	+3,1 в.п.	125,7	+4,9 в.п.
Обсяг імпорту товарів та послуг	116,0	117,5	119,2	+1,7 в.п.	124,4	+5,2 в.п.	132,6	+8,2 в.п.
Обмінний курс, грн./дол. США								
Середній	5,10	5,08	5,06	-0,4%	5,04	-0,4%	4,93	-2,2%
Кінець періоду	5,16	5,11	5,06	-1,0%	5,05	-0,3%	4,96	-1,8%
Зведений бюджет, мільйони гривень								
Всі доходи	243 945	259 780	267 998	+3,2%	294 362	+9,8%	309 533	+5,2%
Всі видатки	256 112	273 186	285 476	+4,5%	310 535	+8,8%	322 932	+4,0%
Загальний баланс	-12 167	-13 406	-17 478	+4 072	-16 173	-1 305	-14 372	-1 801
Приватизація	5 915	6 819	8 989	+2 170	13 091	+4 102	6 961	-6 130
Зведений бюджет, % до ВВП								
Всі доходи	32,4	33,0	33,0	0 в.п.	32,4	-0,6 в.п.	32,4	0 в.п.
Всі видатки	34,0	34,7	35,1	+0,4 в.п.	34,2	-0,9 в.п.	33,8	-0,4 в.п.
Загальний баланс	-1,6	-1,7	-2,2	+0,5 в.п.	-1,8	-0,4 в.п.	-1,4	-0,4 в.п.
Приватизація	0,8	0,9	1,1	+0,2 в.п.	1,4	+0,3 в.п.	0,7	-0,7 в.п.
Гроші та кредит								
Монетарна база								
(на кінець періоду), млн. грн.	145 285	145 991	158 284	+8,4%	182 100	+15,0%	183 225	+0,6%
грудень до грудня попереднього року, %	22,0	21,0	22,7	+1,7 в.п.	28,3	+5,6 в.п.	29,1	+0,8 в.п.
Грошова маса (М3)								
(на кінець періоду), млн. грн.	417 035	428 147	456 708	+6,7%	521 188	+14,1%	517 934	-0,6%
грудень до грудня попереднього року, %	25,2	26,7	27,6	+0,9 в.п.	31,6	+4,0 в.п.	30,7	-0,9 в.п.
Середня заробітна плата працівників, грн.	1 523	1 577	1 610	+2,1%	1 826	+13,4%	1 886	3,3%

Таблиця 4.

**Динаміка консенсус-прогнозу на 2009 рік
(березень 2008 – червень 2008)**

Показник	березень 2008	червень 2008	відхилення (червень 2008/ березень 2008)
Реальний сектор, мільйони гривень			
Номінальний ВВП	1 108 150	1 184 405	+6,9%
Споживання	872 004	960 301	+10,1%
Інвестиції	299 950	342 683	+14,2%
Чистий експорт	-64 581	-111 418	+46 837
Валові національні заощадження	265 366	274 802	+3,6%
Індекс, рік до року			
Реальний ВВП	106,0	105,5	-0,5 в.п.
Споживання	107,8	108,5	+0,7 в.п.
Інвестиції	111,8	112,5	+0,7 в.п.
Інфляція, індекс			
Індекс споживчих цін (середній за рік)	111,6	114,6	+3,0 в.п.
грудень до грудня попереднього року	110,6	112,6	+2,0 в.п.
Індекс цін виробників (середній за рік)	114,7	121,7	+7,0 в.п.
грудень до грудня попереднього року	113,4	116,3	+2,9 в.п.
Зовнішній сектор, млн. дол. США			
Рахунок поточних операцій	-12 097	-20 395	+8 298
Обсяг експорту товарів та послуг	92 134	100 342	+8,9%
Обсяг імпорту товарів та послуг	-105 529	-122 662	+16,2%
Прямі іноземні інвестиції	9 710	11 590	+1 880
Зовнішній сектор, % до ВВП			
Рахунок поточних операцій	-5,5	-8,6	+3,1 в.п.
Обсяг експорту товарів та послуг	41,9	42,3	+0,4 в.п.
Обсяг імпорту товарів та послуг	-48,0	-51,7	+3,7 в.п.
Прямі іноземні інвестиції	4,4	4,9	+0,5 в.п.
Зовнішній сектор, % рік до року			
Обсяг експорту товарів та послуг	118,3	123,0	+4,7 в.п.
Обсяг імпорту товарів та послуг	120,1	127,0	+6,9 в.п.
Обмінний курс, грн./дол. США			
Середній	5,04	5,00	-0,9%
Кінець періоду	5,05	5,07	+0,4%
Зведений бюджет, мільйони гривень			
Всі доходи	352 054	386 446	+9,8%
Всі видатки	370 439	405 464	+9,5%
Загальний баланс	-18 289	-19 690	+1 401
Приватизація	6 454	8 811	+2 357
Зведений бюджет, % до ВВП			
Всі доходи	31,8	32,6	+0,8 в.п.
Всі видатки	33,4	34,2	+0,8 в.п.
Загальний баланс	-1,7	-1,6	-0,1 в.п.
Приватизація	0,6	0,7	+0,1 в.п.
Гроші та кредит			
Монетарна база			
(на кінець періоду), млн. грн.	229 641	228 028	-0,7%
грудень до грудня попереднього року, %	26,1	24,5	-1,6 в.п.
Грошова маса (М3)			
(на кінець періоду), млн. грн.	671 060	635 860	-5,2%
грудень до грудня попереднього року, %	28,8	22,8	-6,0 в.п.
Середня заробітна плата працівників, грн.	2 322	2 480	+6,8%

Таблиця 5.

**Відхилення консенсус-прогнозів на 2008 та 2009 роки
(станом на червень 2008)**

Показник	консенсус-прогноз на 2008 рік станом на червень 2008	консенсус-прогноз на 2009 рік станом на червень 2008	відхилення (2009 від 2008)
Реальний сектор, мільйони гривень			
Номінальний ВВП	954 644	1 184 405	+24,1%
Споживання	769 541	960 301	+24,8%
Інвестиції	258 394	342 683	+32,6%
Чистий експорт	-73 514	-111 418	+37 904
Валові національні заощадження	214 902	274 802	+27,9%
Індекс, рік до року			
Реальний ВВП	106,0	105,5	-0,5 в.п.
Споживання	109,9	108,5	-1,4 в.п.
Інвестиції	112,2	112,5	+0,3 в.п.
Інфляція, індекс			
Індекс споживчих цін (середній за рік)	125,5	114,6	-10,9 в.п.
грудень до грудня попереднього року	121,5	112,6	-8,9 в.п.
Індекс цін виробників (середній за рік)	133,1	121,7	-11,4 в.п.
грудень до грудня попереднього року	130,5	116,3	-14,3 в.п.
Зовнішній сектор, млн. дол. США			
Рахунок поточних операцій	-13 018	-20 395	+7 378
Обсяг експорту товарів та послуг	81 042	100 342	+23,8%
Обсяг імпорту товарів та послуг	-95 905	-122 662	+27,9%
Прямі іноземні інвестиції	10 373	11 590	+1 217
Зовнішній сектор, % до ВВП			
Рахунок поточних операцій	-6,7	-8,6	+1,9 в.п.
Обсяг експорту товарів та послуг	41,8	42,3	+0,5 в.п.
Обсяг імпорту товарів та послуг	-49,5	-51,7	+2,2 в.п.
Прямі іноземні інвестиції	5,4	4,9	-0,5 в.п.
Зовнішній сектор, % рік до року			
Обсяг експорту товарів та послуг	125,7	123,0	-2,7 в.п.
Обсяг імпорту товарів та послуг	132,6	127,0	-5,7 в.п.
Обмінний курс, грн./дол. США			
Середній	4,93	5,00	+1,4%
Кінець періоду	4,96	5,07	+2,3%
Зведений бюджет, мільйони гривень			
Всі доходи	309 533	386 446	+24,8%
Всі видатки	322 932	405 464	+25,6%
Загальний баланс	-14 372	-19 690	+5 319
Приватизація	6 961	8 811	+1 850
Зведений бюджет, % до ВВП			
Всі доходи	32,4	32,6	+0,2 в.п.
Всі видатки	33,8	34,2	+0,4 в.п.
Загальний баланс	-1,4	-1,6	+0,2 в.п.
Приватизація	0,7	0,7	0 в.п.
Гроші та кредит			
Монетарна база			
(на кінець періоду), млн. грн.	183 225	228 028	+24,5%
грудень до грудня попереднього року, %	29,1	24,5	-4,7 в.п.
Грошова маса (М3)			
(на кінець періоду), млн. грн.	517 934	635 860	+22,8%
грудень до грудня попереднього року, %	30,7	22,8	-8,0 в.п.
Середня заробітна плата працівників, грн.	1 886	2 480	+31,5%

**Консенсус-прогноз на 2010-2012 роки
(станом на червень 2008)**

Показник	2010-2012 роки, середнє значення за період		
	Середнє	MIN	MAX
Реальний сектор			
Номінальний ВВП, мільйони гривень	1 589 948	1 332 000	1 804 273
Реальний ВВП, індекс, рік до року	105,6	103,5	107,2
Інфляція		індекс	
Дефлятор ВВП (середній за рік)	110,3	108,8	112,2
Індекс споживчих цін (середній за рік)	109,9	107,2	111,8
грудень до грудня попереднього року	109,0	106,5	110,0
Зовнішній сектор		млн. дол. США	
Рахунок поточних операцій	-14 892	-2 102	-25 453
Обсяг експорту товарів та послуг	140 882	132 308	156 573
Обсяг імпорту товарів та послуг	-155 030	-138 965	-178 157
Прямі іноземні інвестиції	12 576	9 067	16 336
Зовнішній сектор		у відсотках, рік до року	
Обсяг експорту товарів та послуг	124,3	115,0	138,1
Обсяг імпорту товарів та послуг	120,0	114,4	129,8
Зведений бюджет		мільйони гривень	
Всі доходи	516 022	448 124	578 088
Всі видатки	534 849	470 100	604 728
Загальний баланс	-18 833	-8 649	-26 640
Зведений бюджет		у відсотках до ВВП	
Всі доходи	32,5	28,2	43,4
Всі видатки	33,6	29,0	45,4
Загальний баланс	-1,2	-0,5	-2,5
Гроші та кредит			
Монетарна база			
грудень до грудня попереднього року, %	21,8	18,0	24,0
Соціальні показники			
Населення, млн. осіб	45,2	45,0	45,3
Середня заробітна плата працівників, грн.	3 484	2 866	4 210

**Динаміка консенсус-прогнозу на 2010-2012 роки
(березень 2008 – червень 2008)**

Показник	березень 2008	червень 2008	відхилення (червень 2008/ березень 2008)
Реальний сектор			
Номінальний ВВП, мільйони гривень	1 431 769	1 589 948	+11,0%
Реальний ВВП, індекс, рік до року	106,4	105,6	-0,8 в.п.
Інфляція, індекс			
Дефлятор ВВП (середній за рік)	108,8	110,3	+1,5 в.п.
Індекс споживчих цін (середній за рік)	107,6	109,9	+2,3 в.п.
грудень до грудня попереднього року	107,5	109,0	+1,5 в.п.
Зовнішній сектор, млн. дол. США			
Рахунок поточних операцій	-5 734	-14 892	+9 158
Обсяг експорту товарів та послуг	108 270	140 882	+30,1%
Обсяг імпорту товарів та послуг	-115 184	-155 030	+34,6%
Прямі іноземні інвестиції	10 533	12 576	+2 043
Зовнішній сектор, % рік до року			
Обсяг експорту товарів та послуг	112,4	124,3	+11,9 в.п.
Обсяг імпорту товарів та послуг	110,3	120,0	+9,7 в.п.
Зведений бюджет, % до ВВП			
Всі доходи	31,5	32,5	+1,0 в.п.
Всі видатки	32,6	33,6	+1,0 в.п.
Загальний баланс	-1,0	-1,2	+0,2 в.п.
Гроші та кредит			
Монетарна база			
грудень до грудня попереднього року, %	31,0	21,8	-9,2 в.п.
Середня заробітна плата працівників, грн.	2 876	3 484	+21,1%

Методологічні пояснення до таблиць 2, 3, 4, 5, 6 та 7:

- Агреговані номінальні величини розраховані як просте середнє суми відповідних показників, наданих усіма прогнозуючими організаціями-учасниками 'Консенсус прогноз' опитування.
- Для того, щоб середні (консенсусні) значення агрегованих номінальних величин дорівнювали сумі своїх компонент, середні значення структурних показників (таких, наприклад, як споживання та інвестицій) розраховано непрямо - за допомогою часток цих компонент від агрегованої величини. Наприклад, якщо є відомою середня вага споживання у ВВП, номінальне значення споживання дорівнюватиме добутку цієї ваги та значення середнього консенсусного ВВП, отриманого як просте середнє.
- Індекси розраховані як просте середнє суми відповідних показників, наданих усіма організаціями.
- Середні значення величин, що прогнозуються як відсоток від ВВП (зокрема, показники зовнішнього сектору та бюджету), розраховані як відношення середнього номінального значення показника до відповідного середнього значення ВВП. Показники, що прогнозуються у доларах США, розраховані як відсоток від ВВП з використанням усередненого середньорічного обмінного курсу.
- Темпи росту грошових агрегатів у прогнозі на 2008 рік (станом на березень 2008 року) розраховані як відношення простого середнього номінального значення, отриманого з експертних прогнозних показників учасників, до фактичного значення відповідного показника за 2007 рік, а на 2009 рік – як відношення простого середнього номінального значення, отриманого з експертних прогнозних показників учасників до відповідного прогнозного показника 2008 року.
- Середні значення сальдо рахунку поточних операцій розраховані як сума середніх значень статей рахунку. Середні значення дефіциту/профіциту бюджету розраховані як різниця між середніми значеннями доходів та видатків.

При підготовці консенсус-прогнозу організаціями-учасниками семінару були надані наступні матеріали:

- припущення прогнозу щодо економічної політики, яка проводитиметься у 2008-2009 роках, та деякі кількісні екзогенні параметри розвитку (наведені у таблиці 1);
- прогноз основних макроекономічних показників на 2008 рік, 2009 та 2010-2012 роки;
- додаткові текстові пояснення окремих організацій щодо припущень прогнозу;
- експертна оцінка ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюлетень Національного банку України / Щомісячне аналітично-статистичне видання НБУ. Випуски за 2005-2008 роки.
2. Платіжний баланс і зовнішній борг України Національного банку України / Щоквартальне аналітично-статистичне видання НБУ. Випуски за 2005-2008 роки.
3. Витрати і доходи домогосподарств України (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України) / Стат. бюлетень.– К.: Державний комітет статистики України. Випуски за 2001- 2006 роки.
4. Національні рахунки України за 2006 рік / Стат. збірник. – К.: Державний комітет статистики України.
5. Моніторинг макроекономічних та галузевих показників / Міністерство економіки України. – К.: ДГВП "Зовнішторгвидав України". – Випуск травень 2008.
6. Соціальні індикатори рівня життя населення: Стат. збірник. – К.: Державний комітет статистики України, Випуски за 2001- 2006 роки.
7. Статистичний щорічник України. К.: В-во "Техніка". Випуски за 1999-2001 роки.
8. Статистичний щорічник України. К.: В-во "Консультант". Випуски за 2002-2006 роки.

Список використаних джерел – офіційних Веб-сторінок установ у мережі Інтернет:

<http://bank.gov.ua>

<http://www.me.gov.ua>

<http://metalltorg.ru>

<http://www.ukrstat.gov.ua>